

ERA.T-76.1.11497

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Ehituskomitee

KULTUURIMÄLESTISTE

RIIKLIK PROJEKTEERIMISE INSTITUUT MUINSUSKAITSEAMET

ARHIIV

A-1248

Objekt: TAMKI mitmesugused

Sifr. nr.: IV-83041

Tellija: Tallinna Linna RSN TK APPV Arhitektuuri Mälestusmärkide
Kaitse Inspeksioon

Teostaja:

Fotokoopia J.Naha käsikirjalistest
materjalidest ja fotodest

Köide IX B

"Vana Tallinn I"

Direktor

Osakonna
peaarhitekt

Peainsener

M. Leinbok

Projekti
peainsener

T. Brilt

Osakonna
juhataja

Kulturimälestiste Riiklik
Projekteerimise Instituut
Tallinn, 200001 Lai 31

Peaspetsialist

J. Tamm

Tallinn 19__

TÖÖ KOOSSEIS

- Kõide I Fotokopia J. Naha käsikirjalistest materjalidest.
1. märkmik "Vana Tallinna ehitused" (Müürivahe,
Lühike Jalg, Rüütli (pr. Rataskaevu) t.)
- Kõide II Sama, 2. märkmik "Vana Tallinna ehitused"
(Raekoja pl., Harju t.)
- Kõide III Sama, 3. märkmik "Bürgerhaus..." (Rüütli (pr.
Rataskaevu), Niguliste t.)
- Kõide IV 4. märkmik "Tallinna Ajaloo Muuseum"
- Kõide V Fotokopia J. Naha käsikirjalistest materjalidest.
5. märkmik "Purustatud hooned V.-Tallinnas. II.
1944" (Niguliste, Kullassepa, Dunkri (pr. Vana
Tooma) t.)
- Kõide VI Sama, 6. märkmik "Purustusi Tallinna vanalinnas
1944" (Kullassepa, Harju t.)
- Kõide VII Sama, 7. märkmik "Purustatud hooned V.-Tallinnas.
I. 1944" (Harju, Niguliste, Rüütli (pr. Ratas-
kaevu) t.)
- Kõide VIII Fotokopia J. Naha käsikirjalistest materjalidest
ja fotodest "Viru tn. 11"
- Kõide IX A Sama, "Vana Tallinn I"
- Kõide IX B -"-

J. Naha käsikirja "Vana Tallinn I" materjal Tallinna
vanalinna kvartalite lõikes autori järgi
(vt. fotokoopia nr. 1)

Kvartal nr.	fotokoopia nr.
1	2
2	3-66
3	67-74
4	materjal J.Naha poolt välja võetud 3.07.44
5	75-92
6	73-108
7	109-111
8	112-145
9	materjal välja võetud
10	146-148
11	149-153
12	materjal välja võetud
13	154
14	155

85

N-22209

84

N-22208

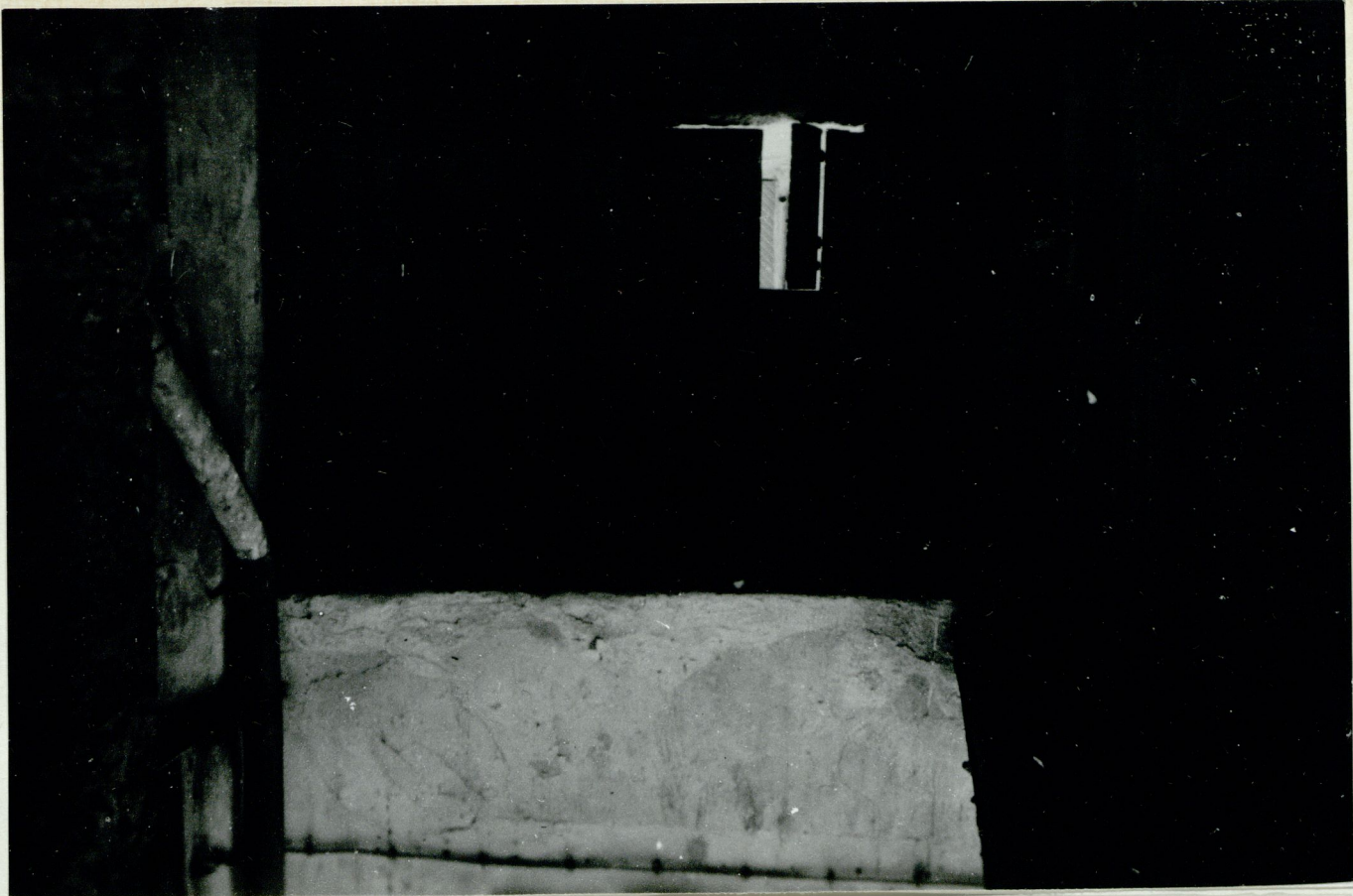
83

N-22207

N-22206

463

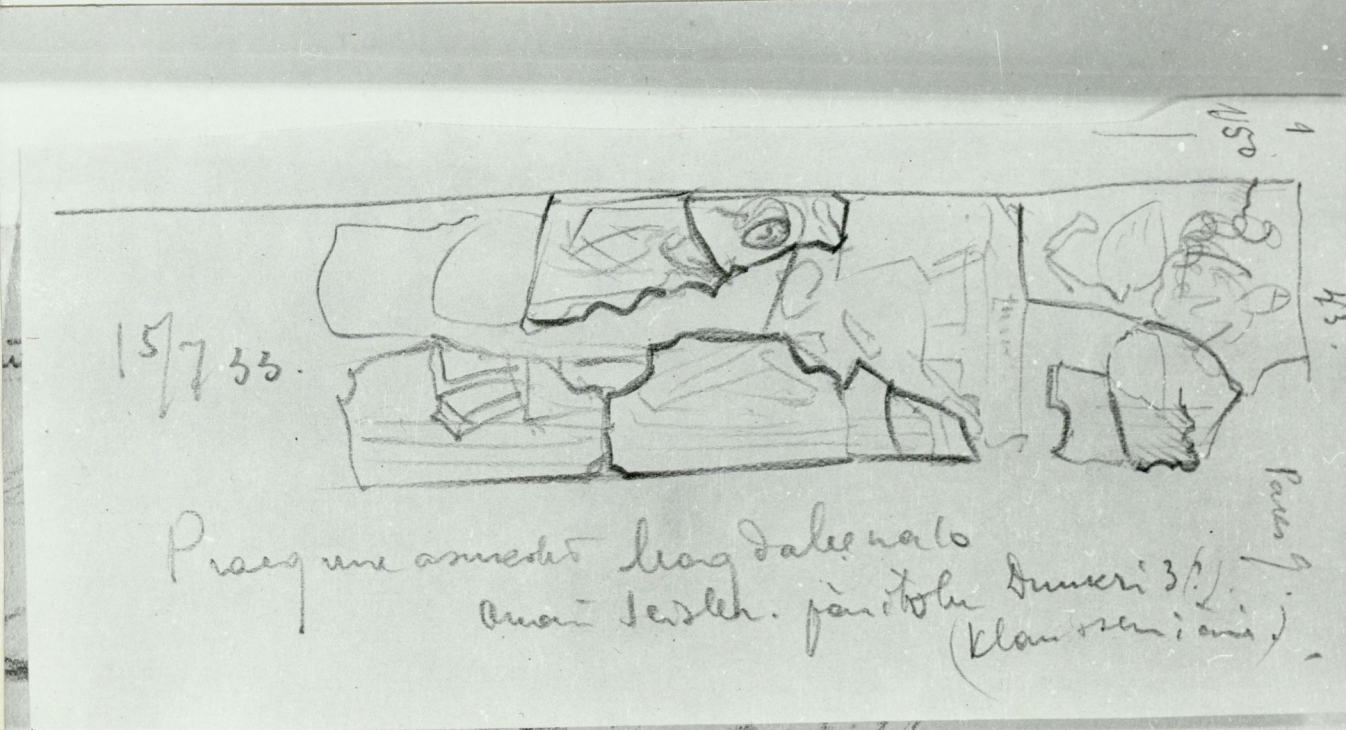
J.N. : "Reguliste 8-10 jaan. 1939"
(F. 83 - 86 juurde)

474
N-27200

86
N-27210

87
N-27211

15/7.33.

Pracq une amesht long d'ale nalo
 Anan Serth. paritole Dumeri 3/1.
 (Klan sen i anis)

47.

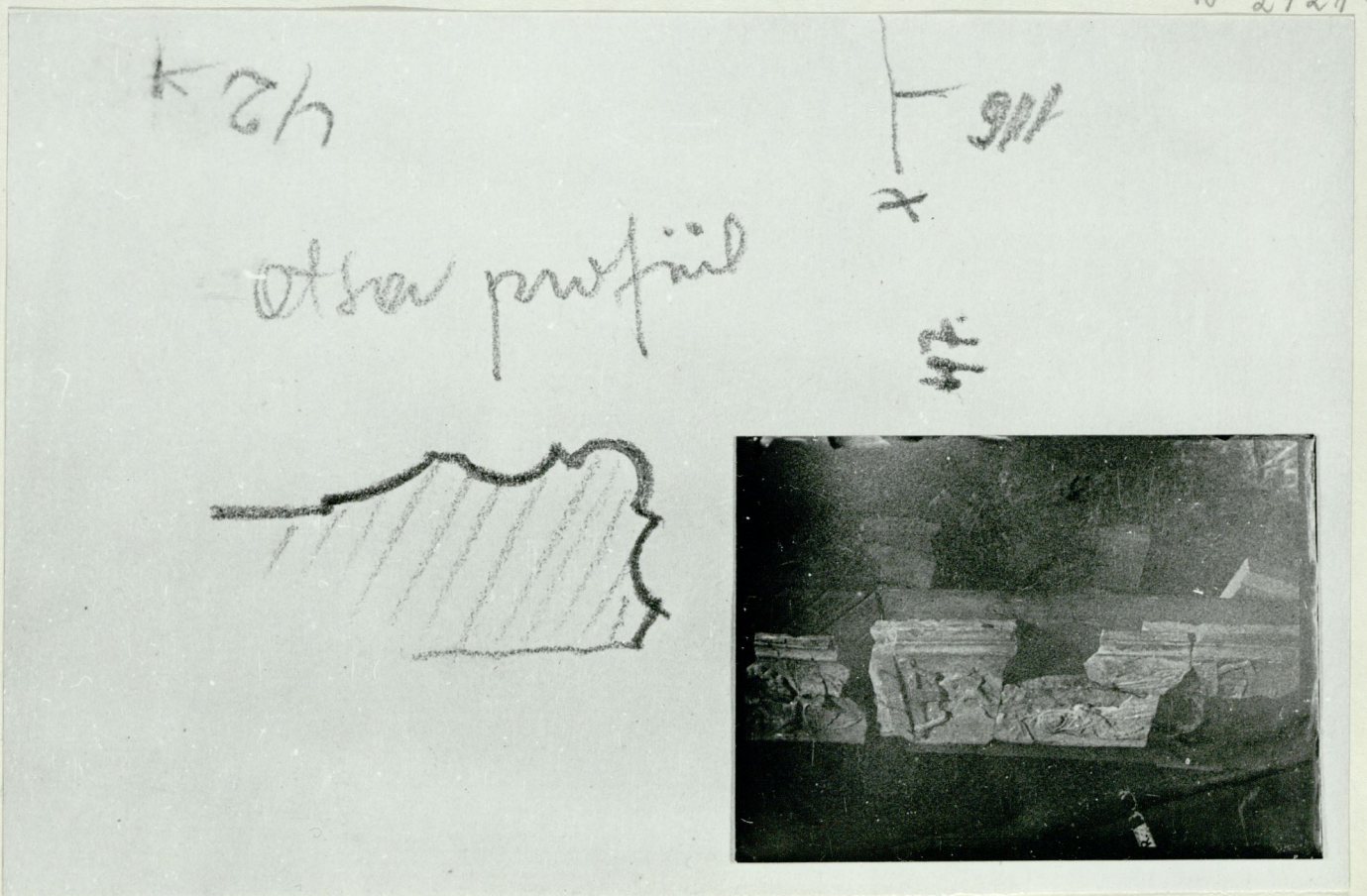
88

N-27212

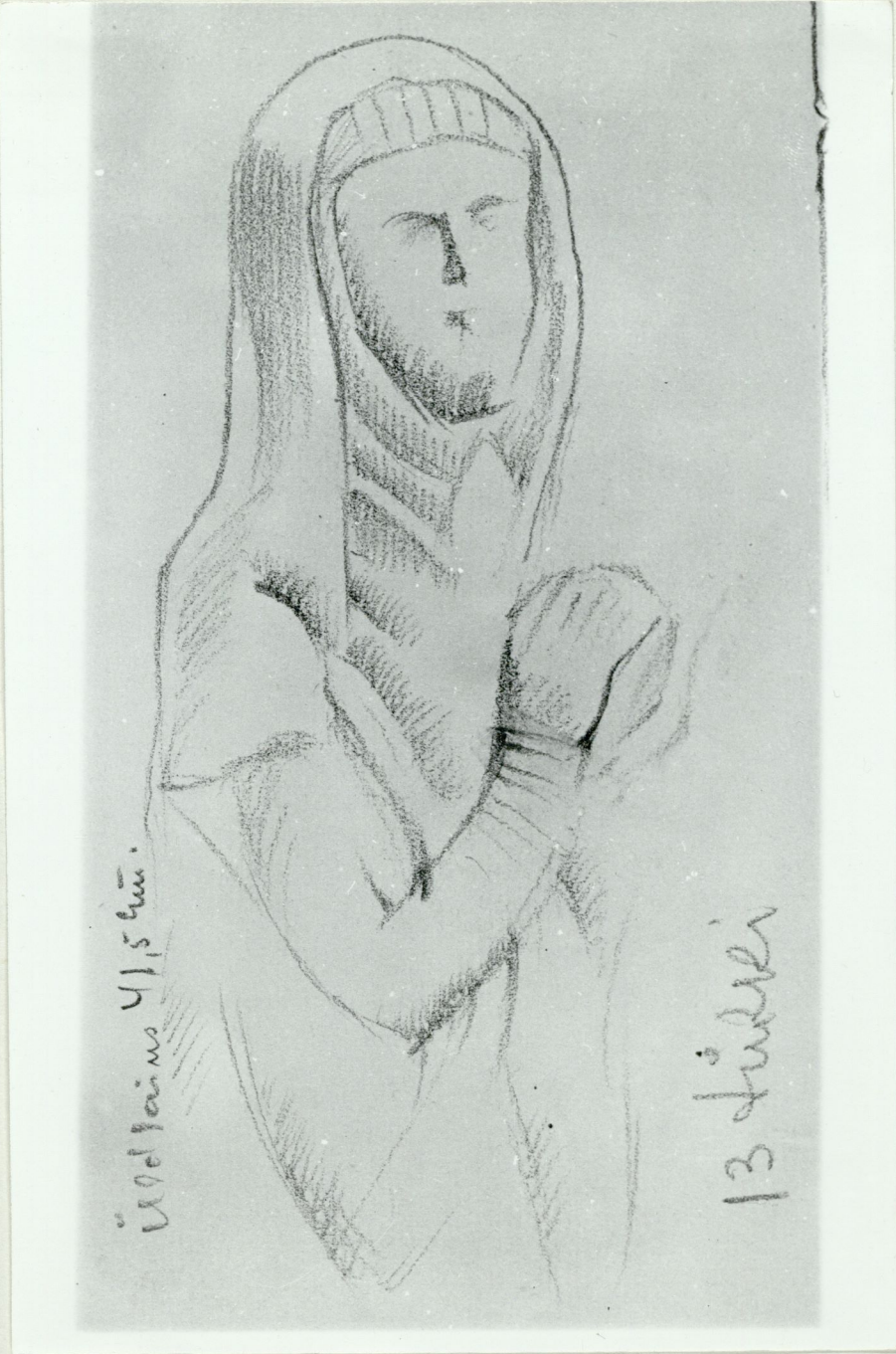

89

N-27213

90

Uudenmaan V. 15 kuu.

13 päivä

N-27214/1

91

18/7.33. Saksen öns Pänn maantel.
 pärit Bremeri Ti. halli kun Klausseini pololiraanin Fester
 palu im hechtent paari aasta est tuli nöhtaval.
 di ihe kavaali kattiivitas, Töölön kongressi löömisel
 perustainud; osalt ka jään oida löhustud.

N-27214/2 92

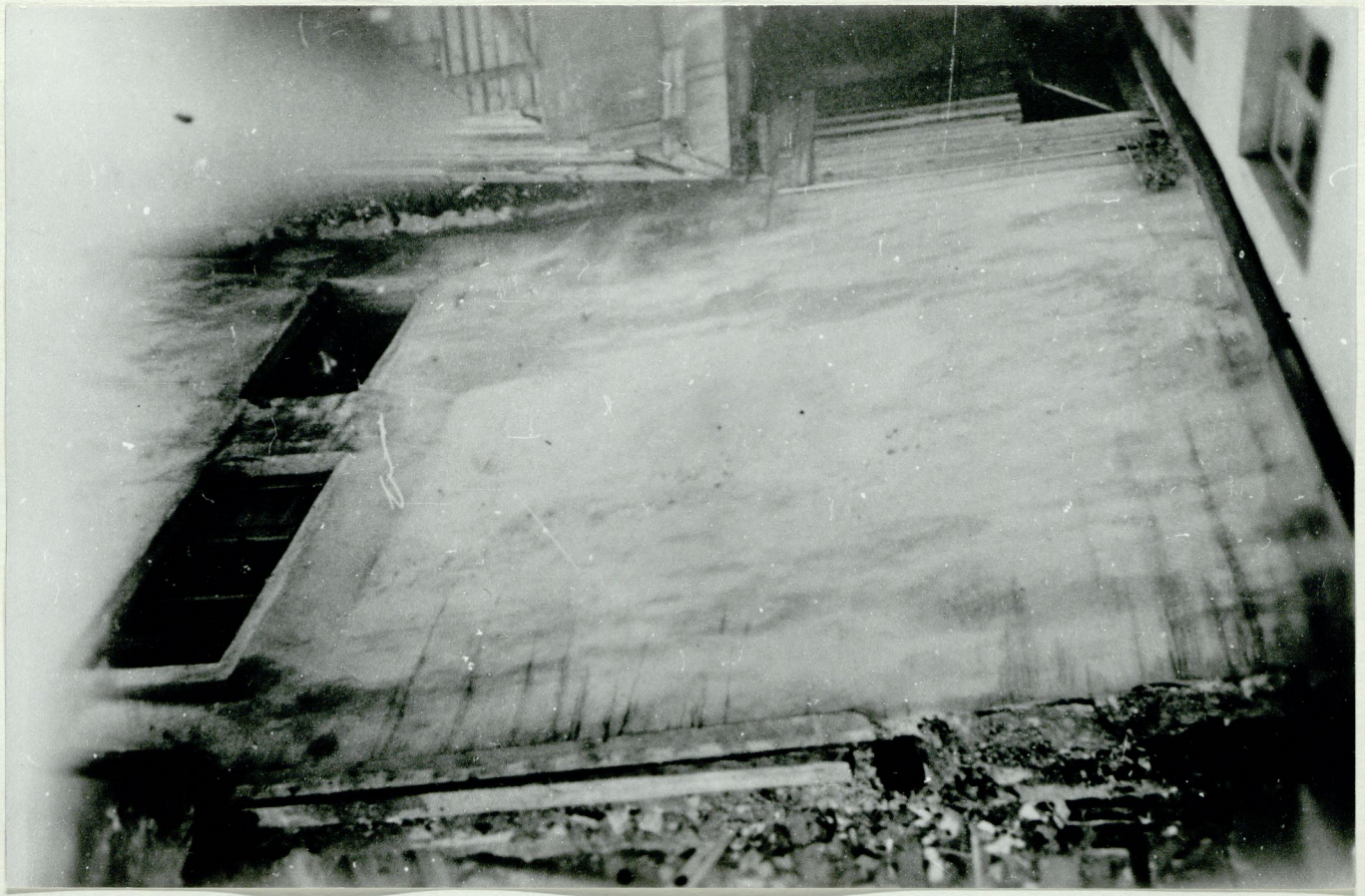

93

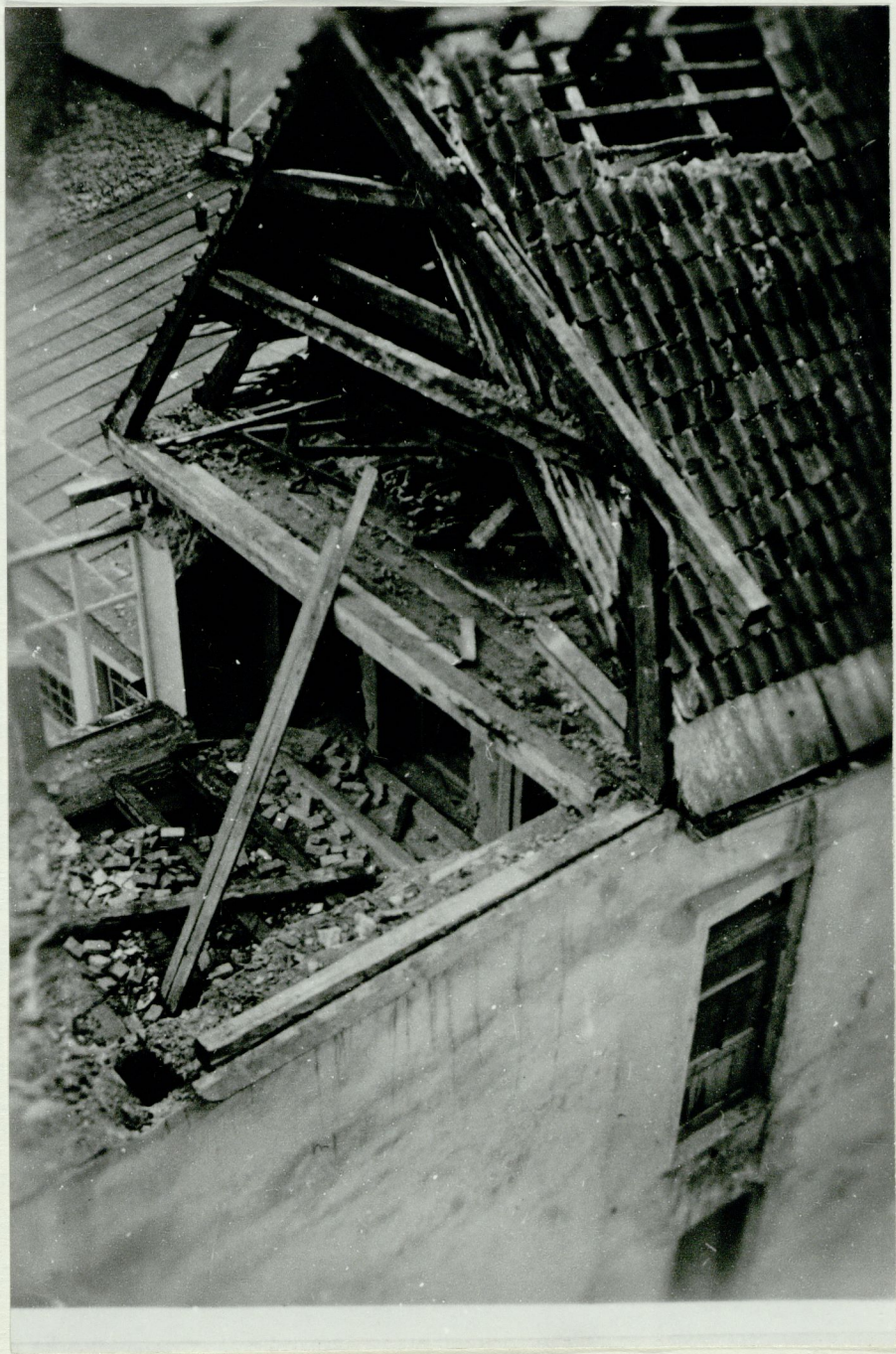

94

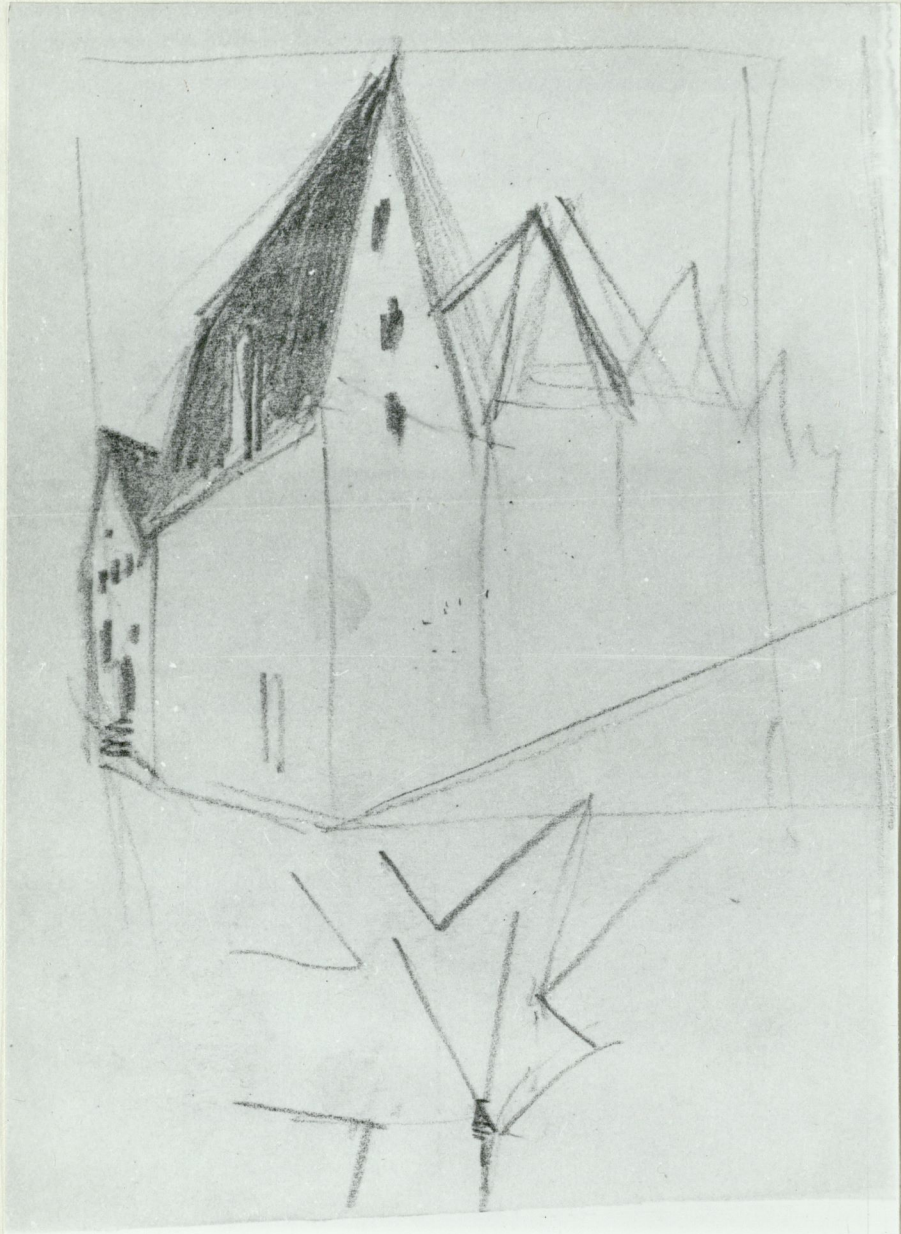
Fotodest 93 ja 94 on säilinud originaalnegaatiivid,
 mis asuvad ENSV Ehituskomitee Vabariikliku Arhitektuurimälestiste Kaitse Inspektsiooni arhiivis
 J. Naha kaustas "Vana Tallinn I" leht 25

95
N-27216/1

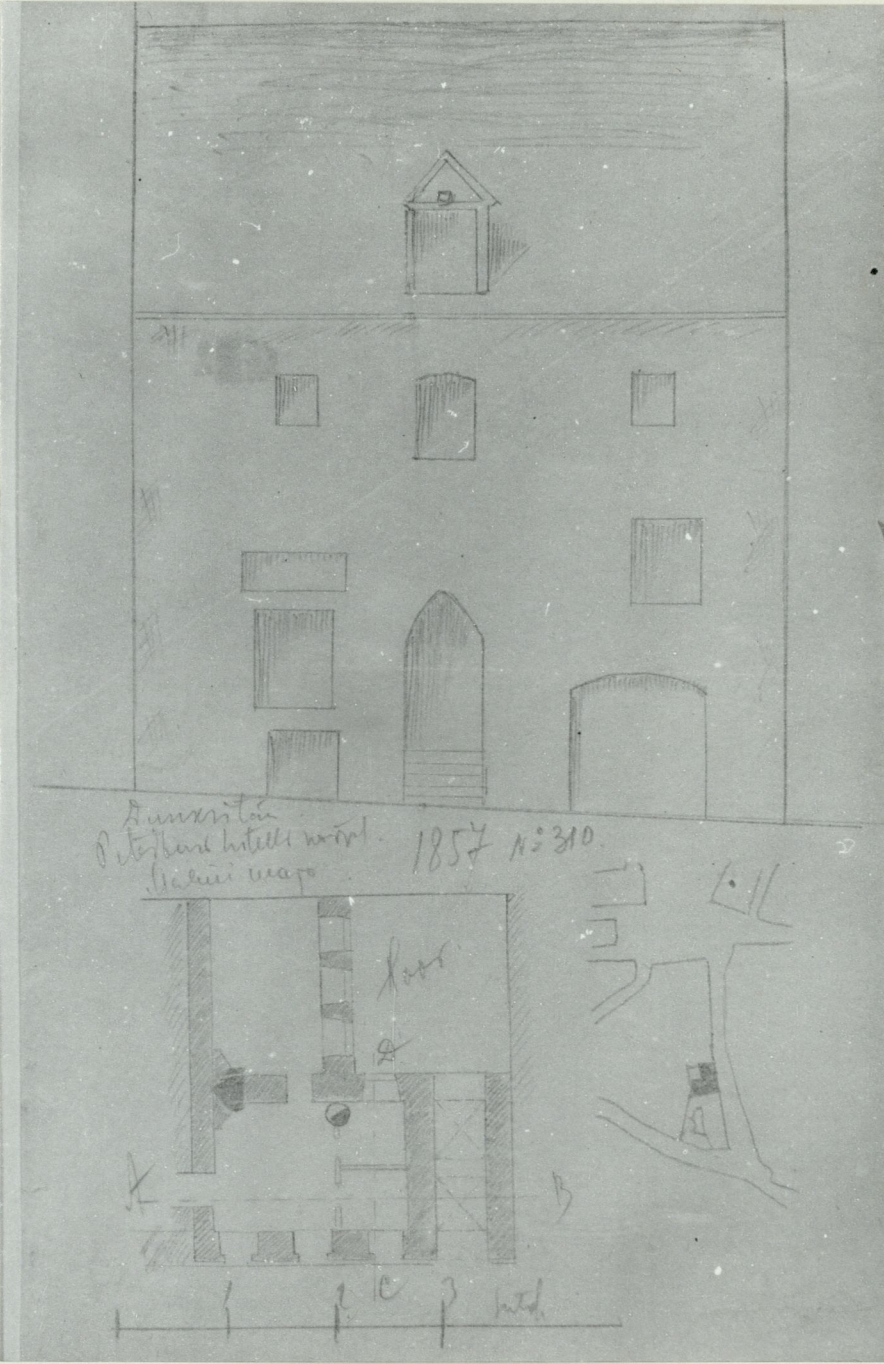
96
N-27216/2

99

N-29219

98

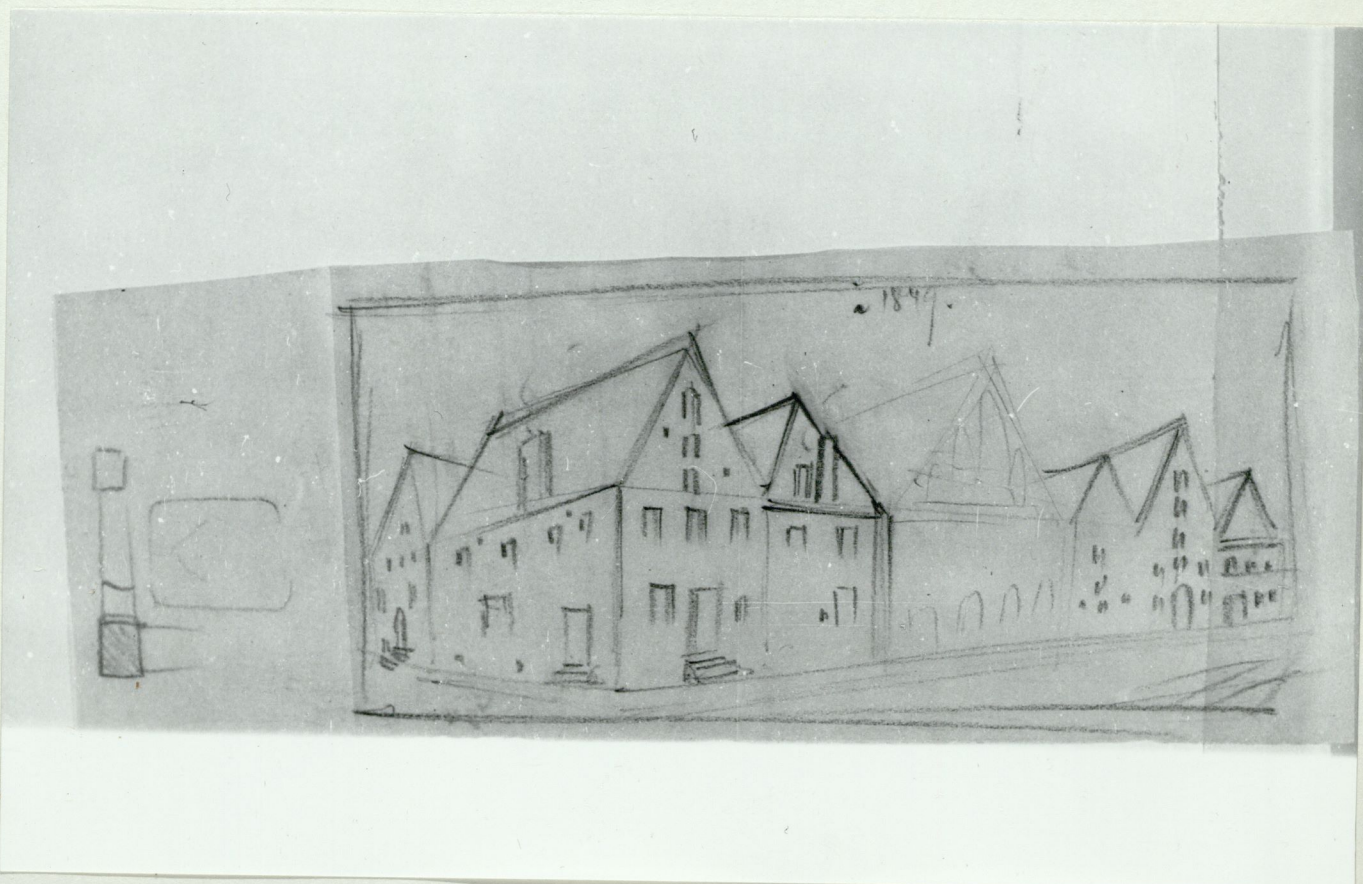
N-29218

97

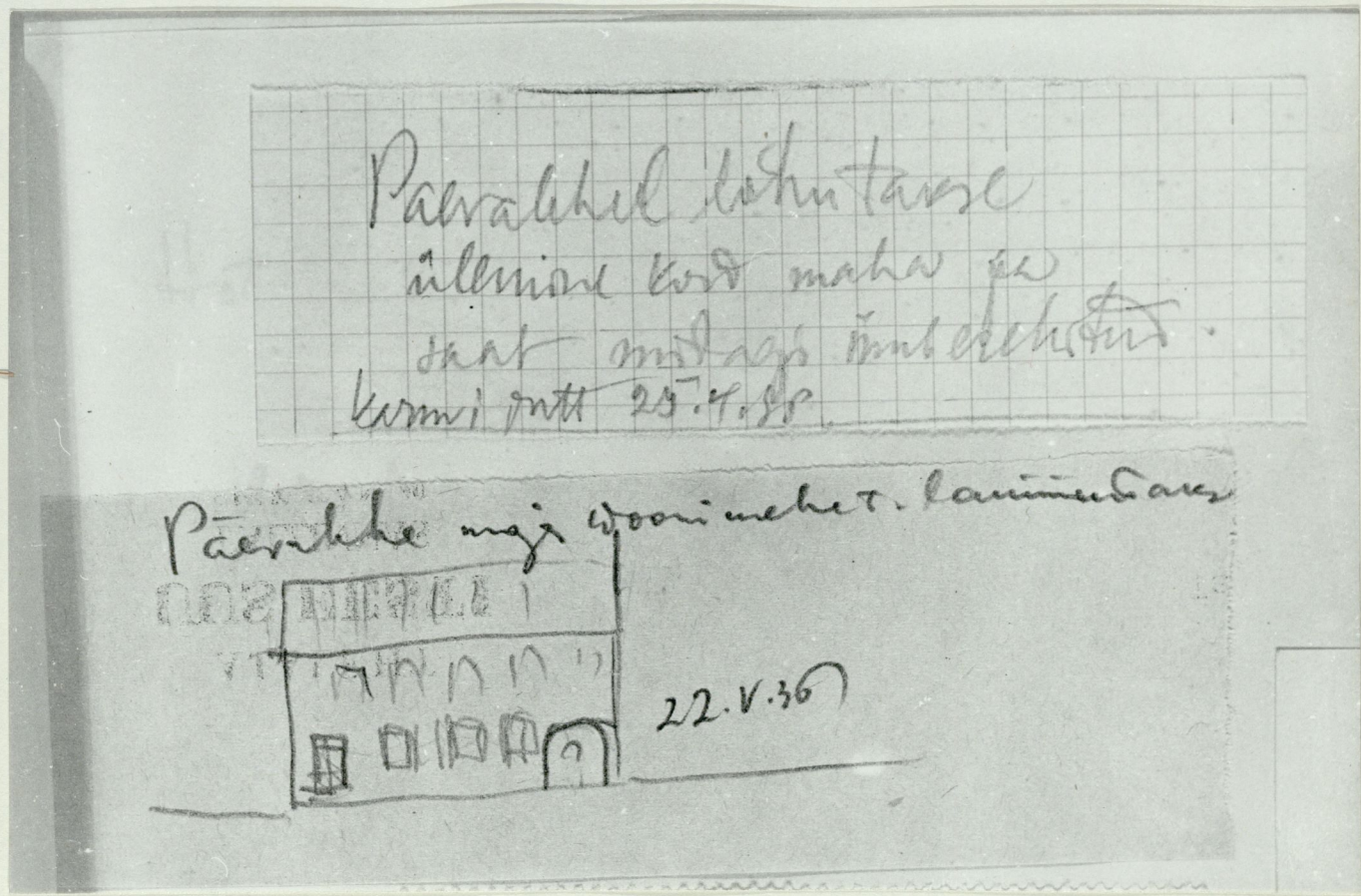

N-29217

98

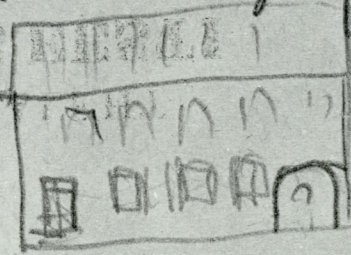

N-27220 100

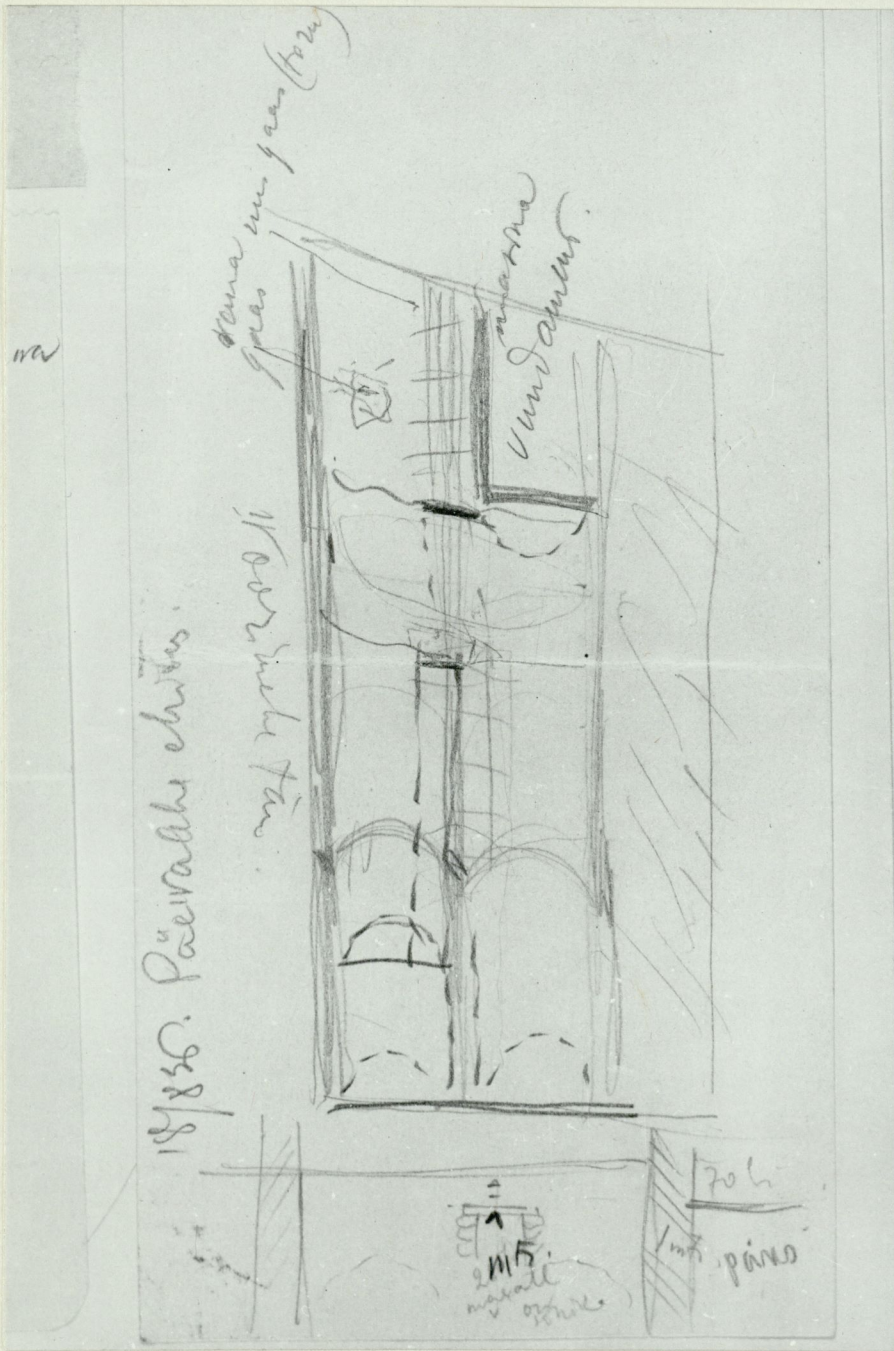
Päevalehel lõhutatase
 üllisid kodu maha ja
 saat sind aga imelikult.
 kummi ptt 25.4.36

Päevalehel mgi uooni mehet. laumendaus

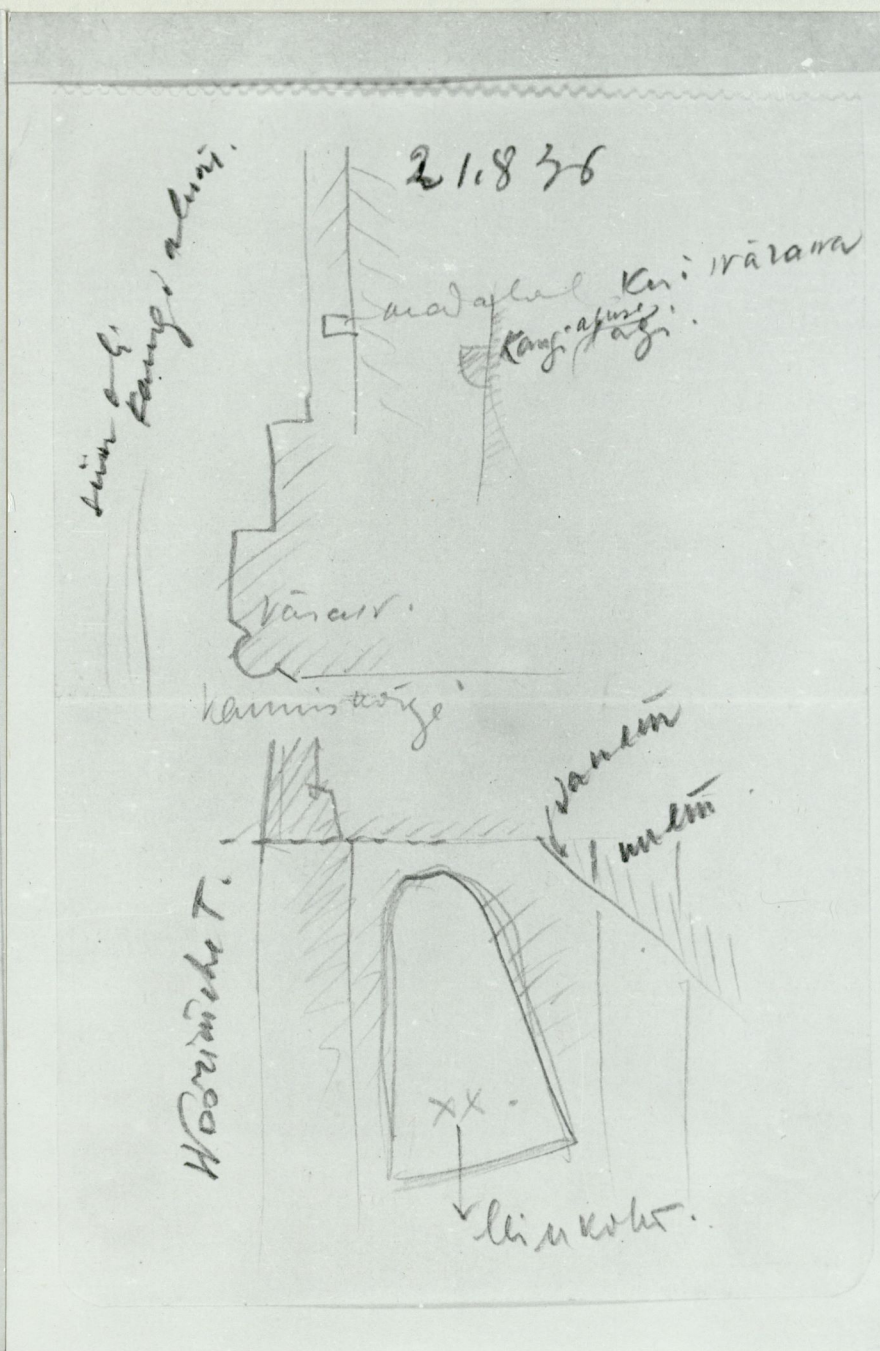

22.V.36

N-27221 101

104 N-27223/2

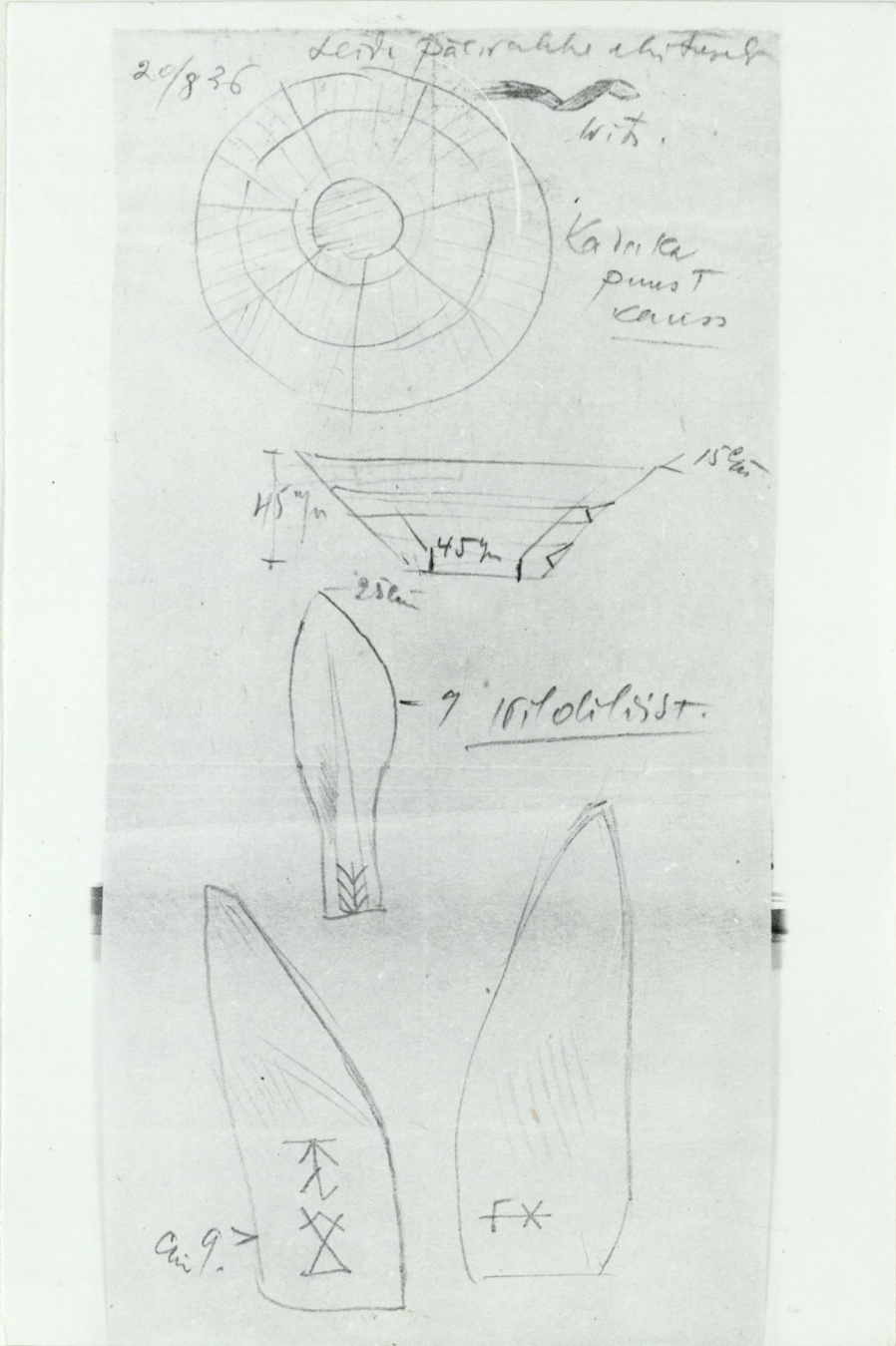

103 N-27223/1

102 N-27222 5/1

N-22224/2106

N-22224/ 105

Kiappelin pöytä.
 - Kaasun määrä
 maas lametta
 ja aurtoin on
 osin ed. roidemi
 kiappelin pöytä.
 Das erweise pöytä.
 kun analogi
 roidemi pöytä
 meri m. s. t. t. t.
 pöytä.

55A

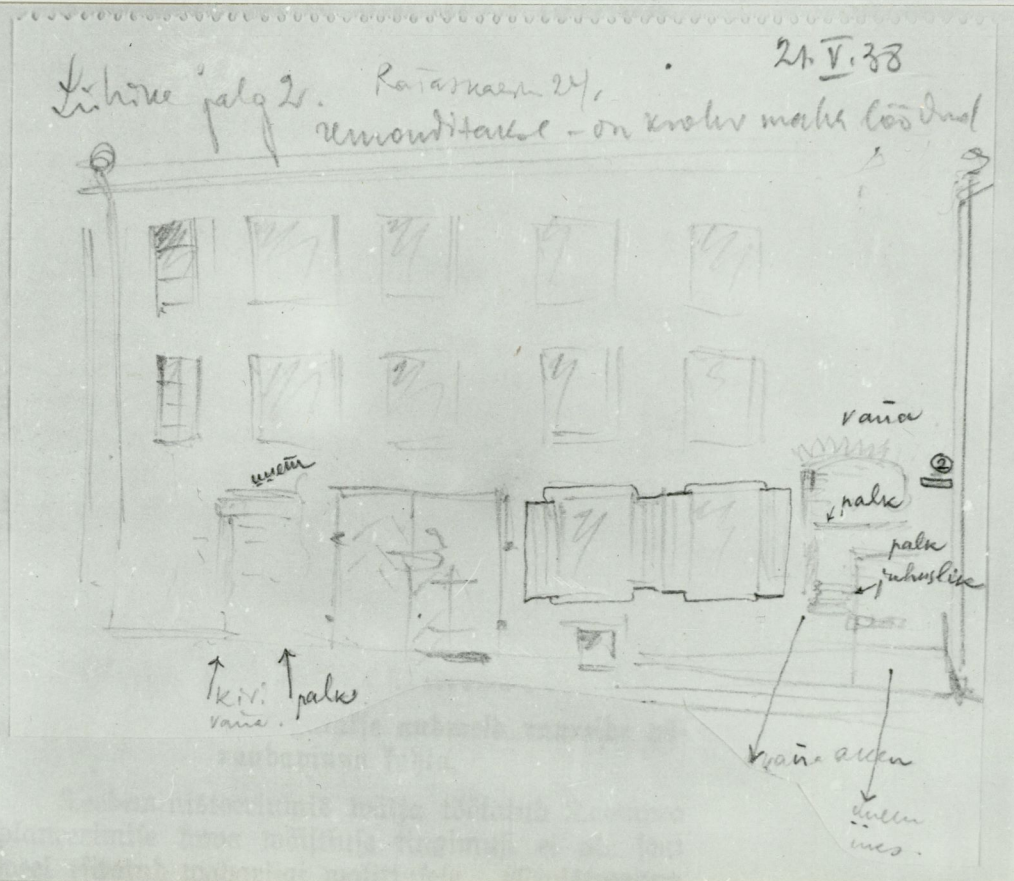

563
N-27224/3

107

2. V. 38
 us ofi. mõne aasta eest
 tõunde panuse.
 kuhu rügaras oli risti rask
 võlts ja müürid
 8 jalgrügaras laud pörand
 ja tõmmetud võlts jaal
Tõmmetud võlts jaal

N-27225/1
108

N-27225/2
109

Perioodika - ?

"Pikajala torni üürile andmise tingimused"

Torn renditi kunstnik Oskarile 12 aastaks rendiga
6000 marka aastas.

N-29225 111

Pragu on tänu suurele määrale maad, mis
 usult vapsid ajal, millel inimkond arendas
 kindelma Tšehhi omale, millele arenes 1920 a
 nende karand ja metropol suured, mis kasutas
 kaitse ja järel rahastamine mid metropolite
 kaotid, kes tehti järele vaatamine!

Управа
 на
 32,5 x 21 - kindelma
 Habermann Lea kindel kõrge viiluga
 kindelst arhitektuuril, misse - mis arhitekt
 Hugo Lubke, arhitektuuride leetriga
 kindelst, mis järgmine lõpeti 1920
 kindelst, mis majad, Teostas arhitektuuride ja
 kindelst, mis kindelst kindelst on
 kindelst, mis kindelst kindelst kindelst
 kindelst, mis kindelst kindelst kindelst
 kindelst, mis kindelst kindelst kindelst
 kindelst, mis kindelst kindelst kindelst

Получено отъ
 30/4.38.

N-29225/10

5815

Perioodika - ?

"Esimene Pikajala torni üürnik" (Kunstnik L. Oskar kolis torni elama).

Lühike ülevaade torni ajaloost ning kirjeldus.

"Rahvaleht" 28. XII 1939

"Tuli Pikajala torni räästa all"

Tulele pandi piir mõne minuti jooksul.

"Rahvaleht" 28. VI 1939

"Riigiarhiiv igatseb uut maja" (Direktor G. Ney vestleb Soome ja Skandinaavia raamatukogudest).

Riigiarhiivi direktor G. Ney saabus tutvumisreisilt Skandinaavia riikide raamatukogudesse.

Mainitakse, et juba pikemat aega on päevakorras riigiraamatukogu ehitamine Eestis.

Perioodika - ?

"Kas valitsuse hoonele leidub kindlat aluspinda?"

Kavas ehitada nn. "valitsuse hoone", mis koondaks kõik ministeeriumid ning esialgsete arvestuste järgi läheks maksmaks 3-4 milj. krooni.

Perioodika - ?

"Toompea planeerimistööd" (Ministeeriumilt kogutakse andmeid ruumide põrandapinna kohta).

Teedeministeeriumi välja töötatud Toompea planeerimise kava võistluse tingimusi ei ole seni esitatud valitsusele.

Perioodika - ?

"Toompeale uus ilme"

Artiklis puudutatakse lühidalt Toompea planeerimise küsimusi.

8. XI 34
 Toompea ninku-
~~plandunare~~
 parveemal -
 Anu lildunby, jult.

10. II. 38.

Sarese Kristlike Noorti
 meeste ühinguks
 armu d' raud kivi
 kolts praes nende
 ühinguks vanematel
 A nad: Tegidid elu
 Ranchart' o
 jank pärima, nmad
 teonad, nst kōige pa-
 uunni.

112

N-27227

N-27228 113

Rida perioodika artikleid (arvult 13) Toompea ümber-
ehituse küsimustes.

Kirjeldused Toompea ümberehituse küsimuse kohta

Illustratsioonid Toompea ümberehituse kohta

"Sõjavägi" 6. V 1940

"Toompea ümberehitus" (Toompea ümberehituse küsimuse kohta)

Illustratsioonid Toompea ümberehituse kohta

Illustratsioonid Toompea ümberehituse kohta

Perioodika 6. V 1940

Toompea ümberehituse küsimuse kohta

Illustratsioonid Toompea ümberehituse kohta

Toompea ümberehituse küsimuse kohta

Toompea ümberehituse küsimuse kohta

Toompea ümberehituse küsimuse kohta

Perioodika - ?

"Üks tund Toompea piinakeldrites" (Seal, kus asusid Tallinna esimene kohtuhoone ja karistuskoopad. - Muinasvanglast ehitatakse veinitehas).

Kirjeldatakse Toompea vana kohtumaja ning selle all asuvaid keldreid. Käsil mitmed ümberehitused.

Illustreeritud kahe fotoga (F. 115, 116).

"Rahvaleht" 8. V 1940

"Tunnel Toompea alla" (Uus ühendustee Toompea ja all-linna vahel. - Maa-alune tee arendatakse ühtlasi pommivarjendiks. - Liftiga Toomkiriku eest alla tunnelisse.)

Ehitus lõppkujul läheks maksma 100000 krooni.

Valitsuse otsusega 6. maist on tunnistatud vajalikuks Toompea mäe läbistava tunneli ehitamine.

Illustreeritud 3 fotoga (F. 117-119).

Perioodika 8. V 1940

"Otseühendus Toompea alt (Tunnel-pommivarjend läheb maksma 100000 krooni).

Sisu põhiliselt sarnane eelneva artikliga.

"Uus Eesti" 18. VI 1939

"Sotsiaalministeerium peab kolima" (Osa hoonest varisemisohus).

Tallinnas Toomkooli 7 asuva Sotsiaalministeeriumi maja

hoovipoolse kolmekordse tiibhoone juures ilmnevad juba
mõnda aega vajumise ja pragunemise tundemärgid.

"Päevaleht" 22. VII 1937

"Lammutamine Falgi teel"

Belmisel päeval asusid töölised lammutama Pika Hermann
all Falgi tee 4 (pr. Nõukogude tänav) asuvat maja, mis seni
kuulus saksa Noorte Meeste Kristlikule Ühingule.

Lammutatava maja kohal, endise vallikraavi põhjas asetuv
suur, kasarmutaoline maja (praegu Pikalaenu Panga käes)
kuulub tulevikus lammutamisele.

Artikli pöördel: "Narva jõe äärest leiti vanaaegsed
vangiahelad".

Narva jõe parmmalt kaldalt, Tõrvala lähedalt, leidis
metsavaht A. Tamm oma maja ligidalt põllult massiivsed
sunnitööliseahelad, millised olid kasutusel vähemalt 100 a.
tagasi Venemaal.

Perioodika - ?

"Toompea nõlva korraldamine" (Schnelli tiigi ja
Toompea nõlva vahele mänguplatside ehitamine käsil).

Toompea nõlvaku ja Schnelli tiigi vahelisel platsil,
samas kohas, kus mõne aja eest Sõjaministeeriumi lagunenu
laahoone lammutati, on suuremad mullatööd käsil.

Sinna ehitatakse spordi- ja mänguplatsid, samuti on
käsil Nunna tänavalt platsile viiva tee ehitus.

Perioodika - ?

"Spordiplats Toompea nõlva alla".

Linnavalitsus kinnitas ehitusosakonna poolt valmistatud kava Toompea nõlva alla spordiplatsi ja mänguväljaku ehitamiseks.

Perioodika - ?

"Schnelli tiik lastakse tühjaks".

"Schnelli tiigi kaldale vastu vaksalit ehitatakse purskkaev. Ühenduses ehitustöödega on asutud tiigi tühjaks laskmisele, et see puhastada. Edaspidi saab tiik vett purskkaevust ning Schnelli tiigi vesi püsib puhtana.

Perioodika - ?

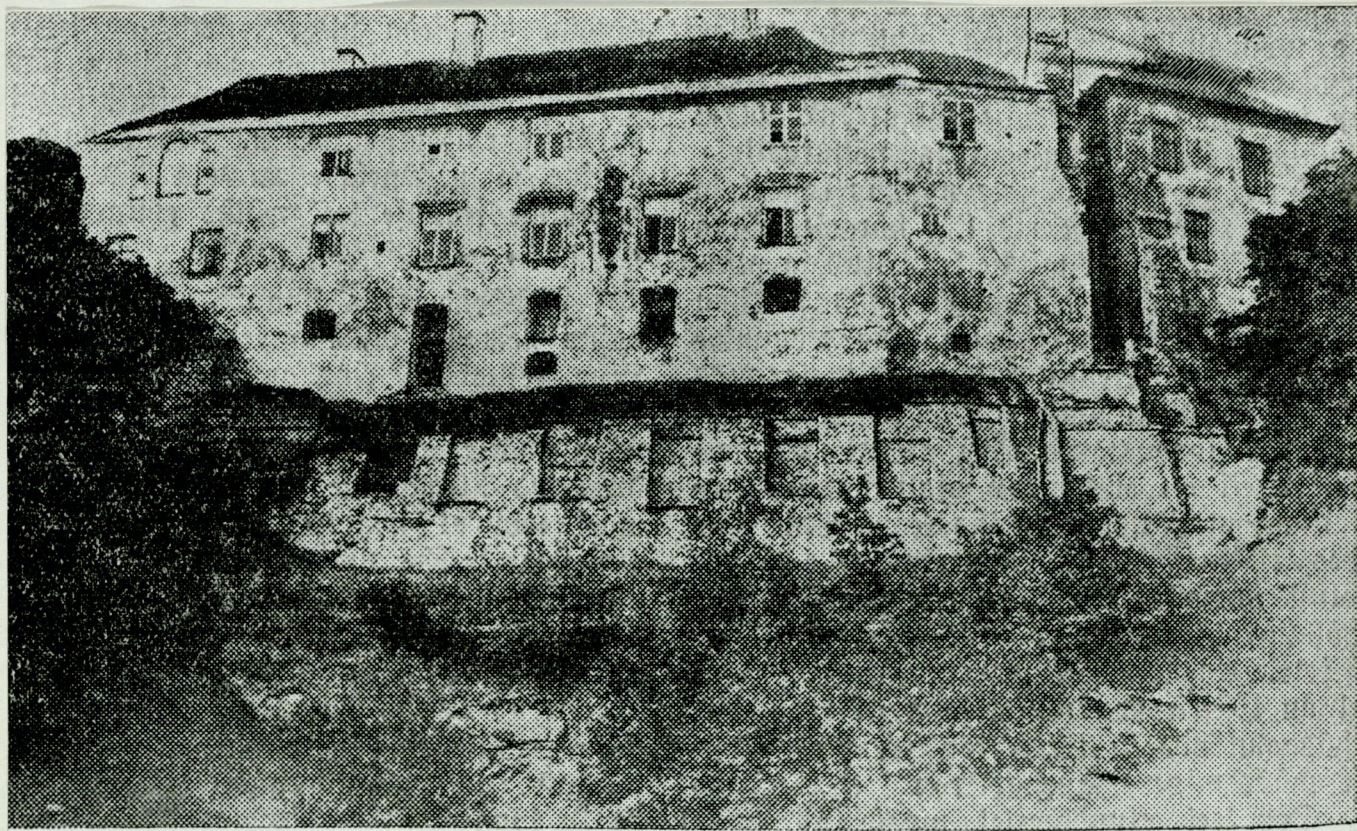
"Toompea veerualuse kordaseadmine".

Pärast sõjaväe laohoonete koristamist Toompea nõlva alt asuti maa-ala täitmisele ja nõlva katmisele murumätastega.

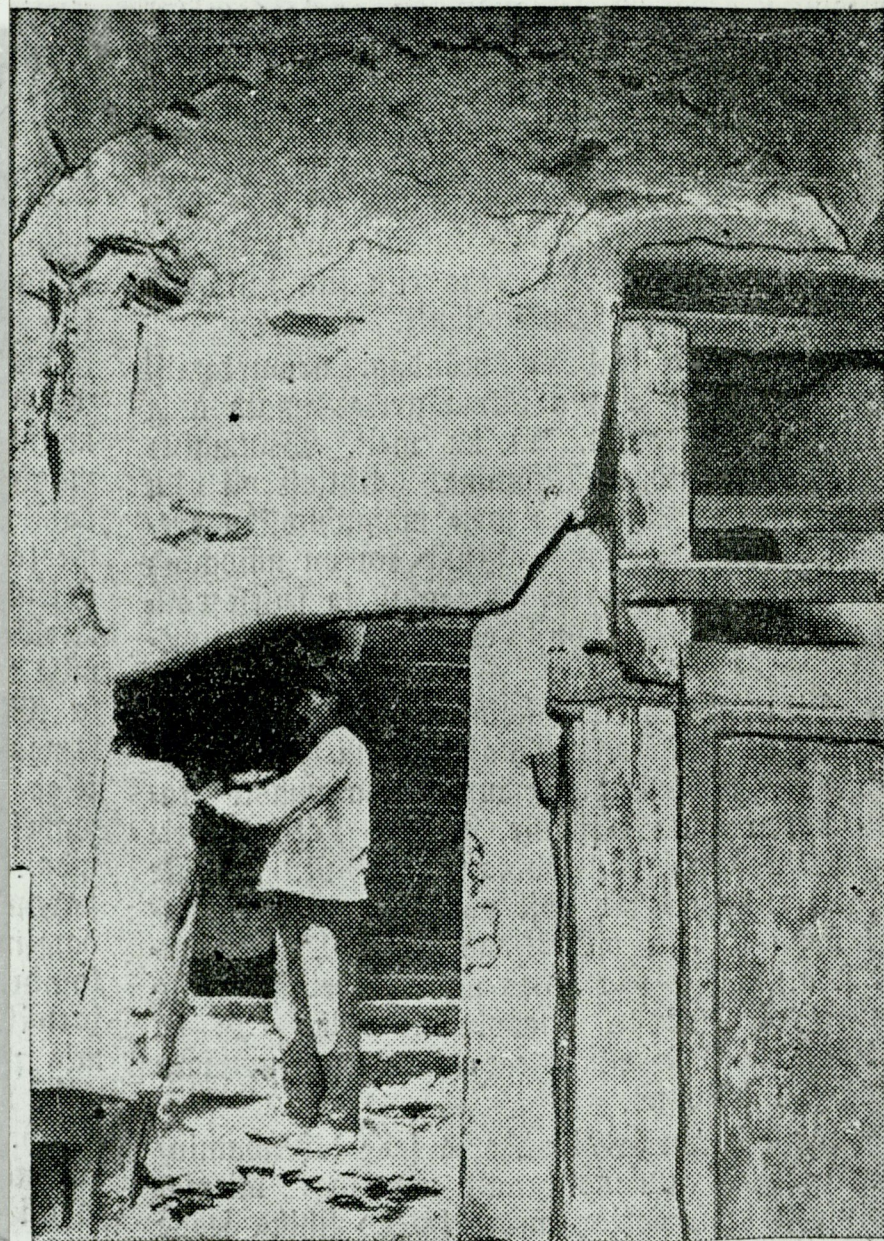
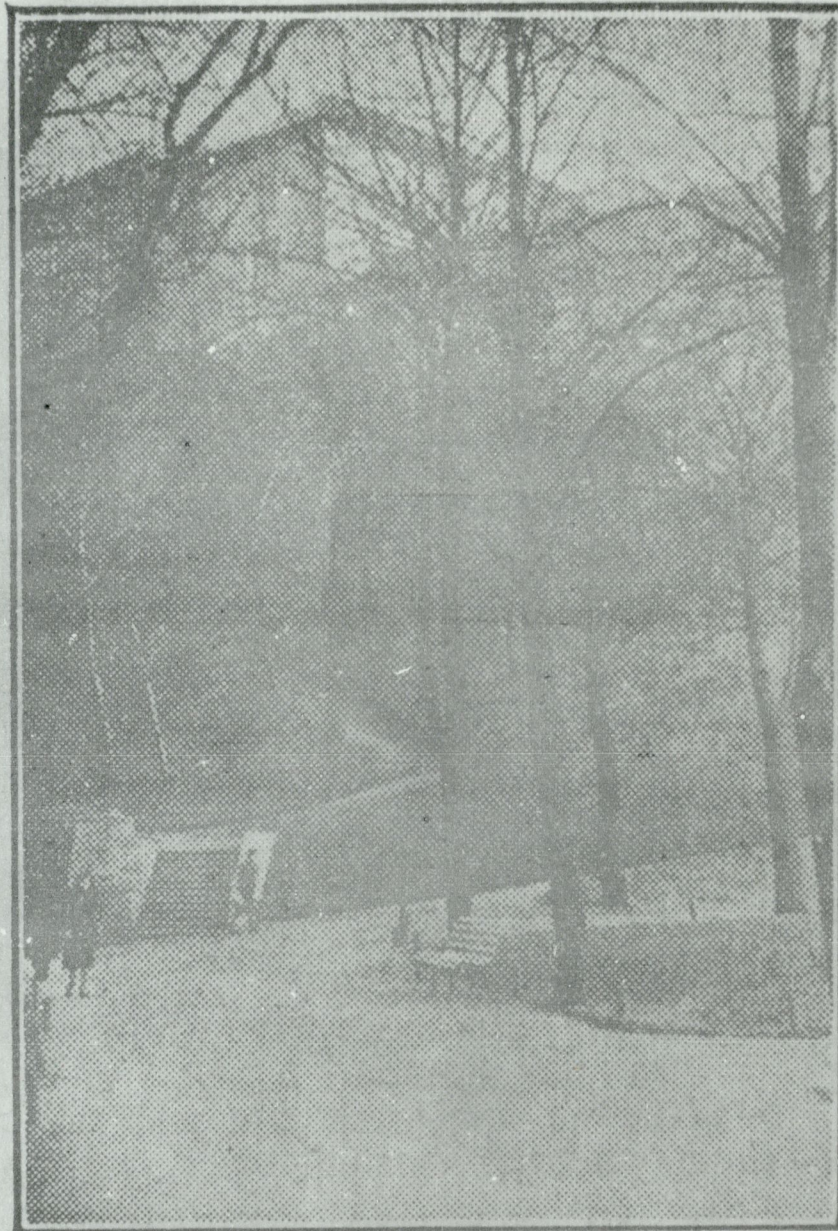
N-27229 114

N-27230/115

TOOMKIRIKU EES käib praegu puurimine. Uuritakse maakihete, mida läbis-taks kirikuplatsilt alla tunnelisse viiv lift.

811 N-27232/1

117 N-27231

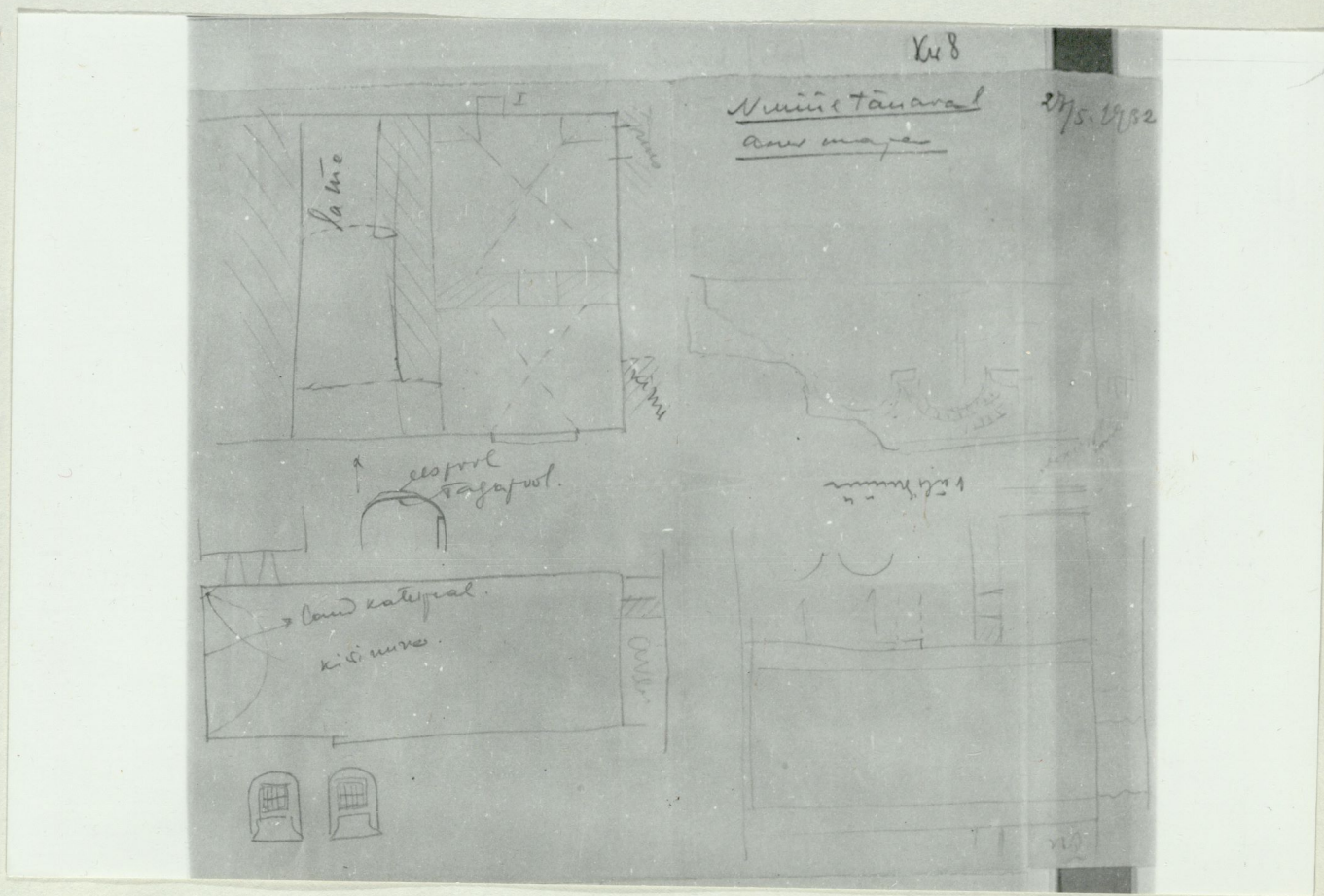
116 N-27230/2

671

LÜHIKEJALA algkoha juure tuleks välja Balti jaama eest Toompea jalalt algav maa-alune ühendustee. Jalavaev jääb vähemaks.

119
N-27232/2

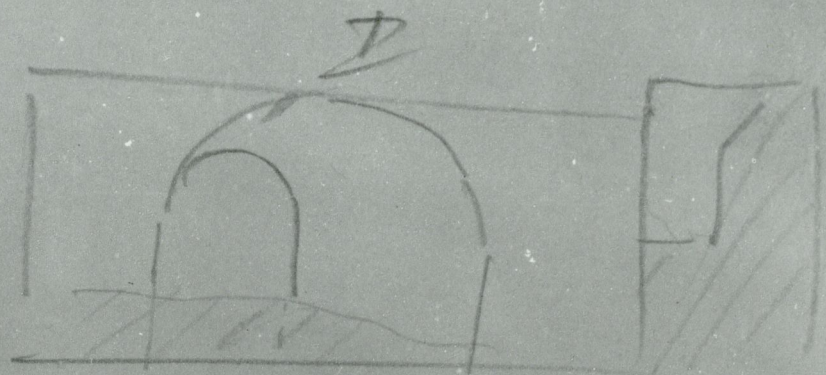
N-27233 120

Päev 29.8.37

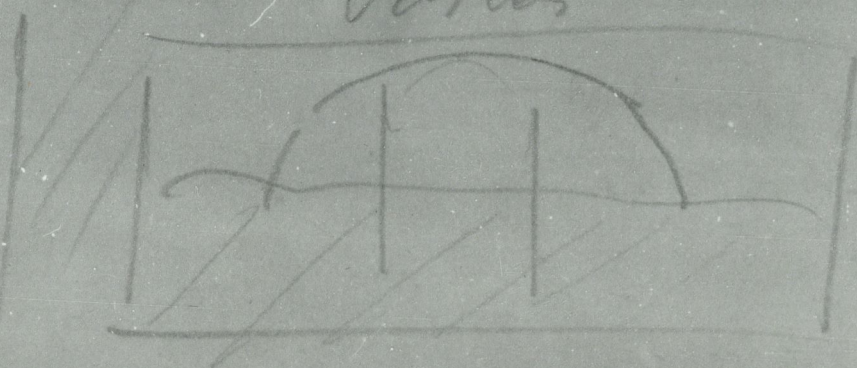
69
26

Põhiküsimused
Kõigekõrgemad parame-
etrid ja muud asjad
kõikide kohta -
võib saad ümber
P. K. geomeetria par-
ameetrid vastus.

H 5772-N
121

vastus

N-27235
122

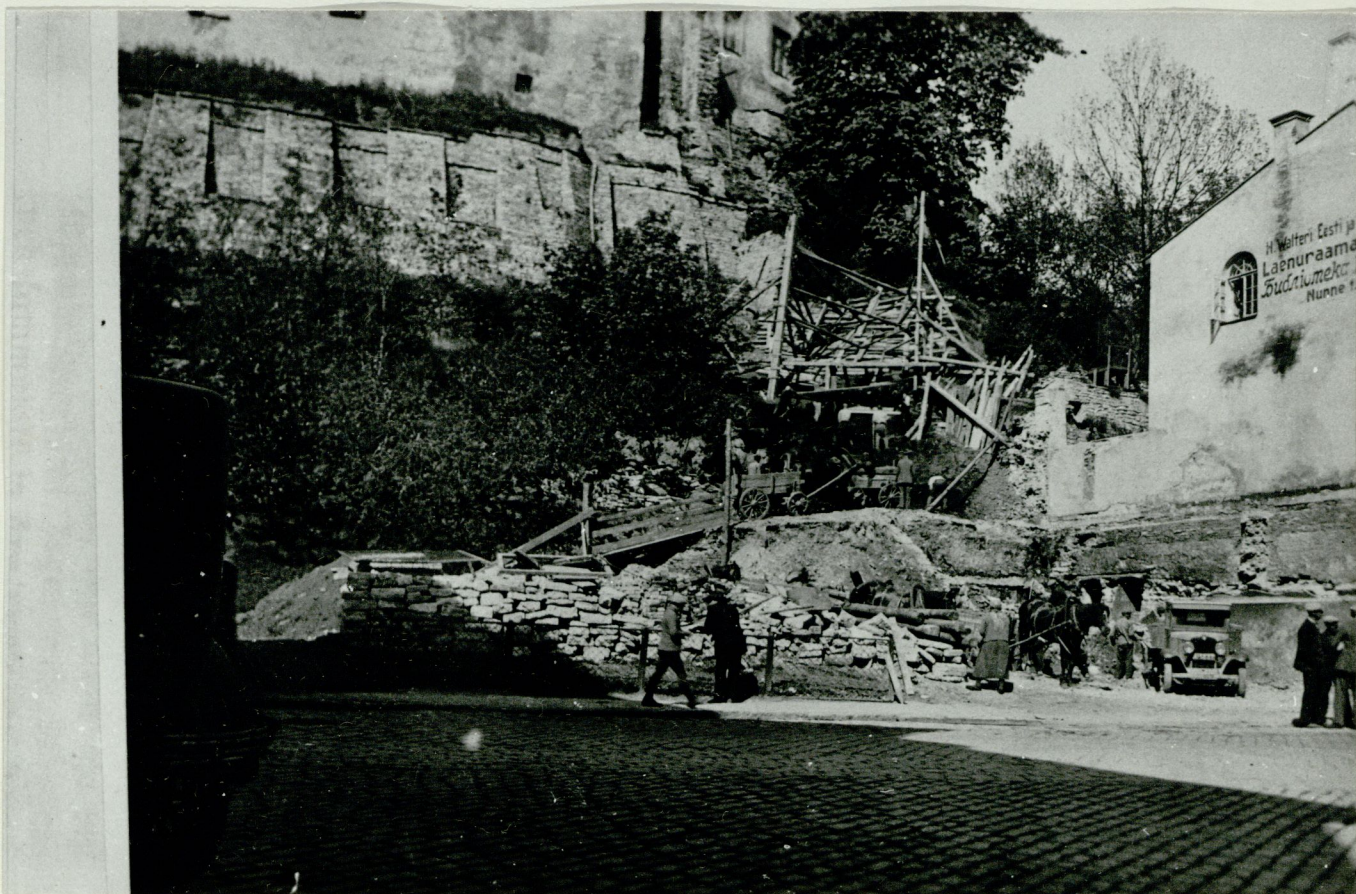
123

N-27236/1

126
N-27238

N-27239/1 127

N-27239/2128

Teouppjal Teoukool
 Tän. Sõjaväe
 mehed ja hõlmed
minu mehe tehoukool
 on uhhher, Tõu
 kodu tehoukool on
 probleemid on
 arvanud minn wõõre
 kooli, Taad saamad
 teouki jaoukool
 wõõre ja arvanud kooli
 minn minn wõõre
 meed wõõre Rabvald
 19.7.27

N-27240/1

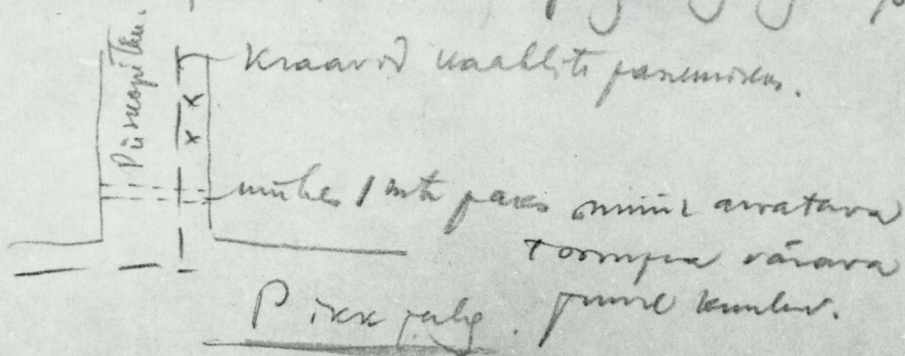
ellimmes Toompael olud vanasti korts
 tee mmaakividest Ungern - Stumbergi
 maza jurest praegu Poola laadkoman
 amas asuind ka kalu, olud praegu
 iidetud - lahti kaevati 4 sila nüg asuind.
 14.6.38 f. K. Kaalf.

73
30

N-27240/2

130

Toompael E. Stumbergi jatu järgi 13/6 35.

xx olla näha olud mille järele tükka
 mis toonastal kaotatud olid silu-
 tiskiridna - mille mis onid kei praeguse
 arsina lüüdi enam lopeug use, mis kütü
 sille kulumel, teine kütülatä
 sügavus kraavit olla olud
 mille paku met,

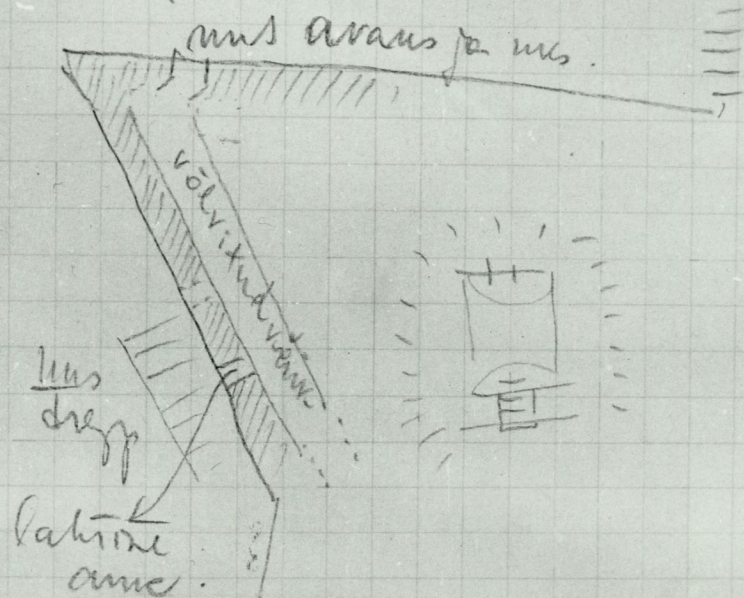

131

N-27241/1

18/11 38

"Türgi Tiib"
 allmaakide aratud.

N-27241/2

132

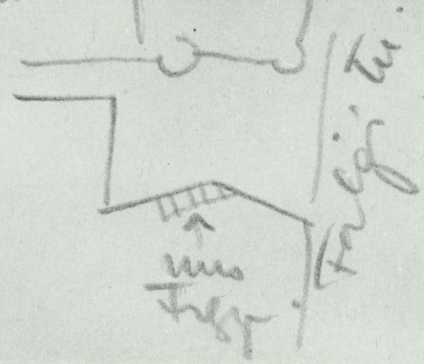

N-27241/3 133

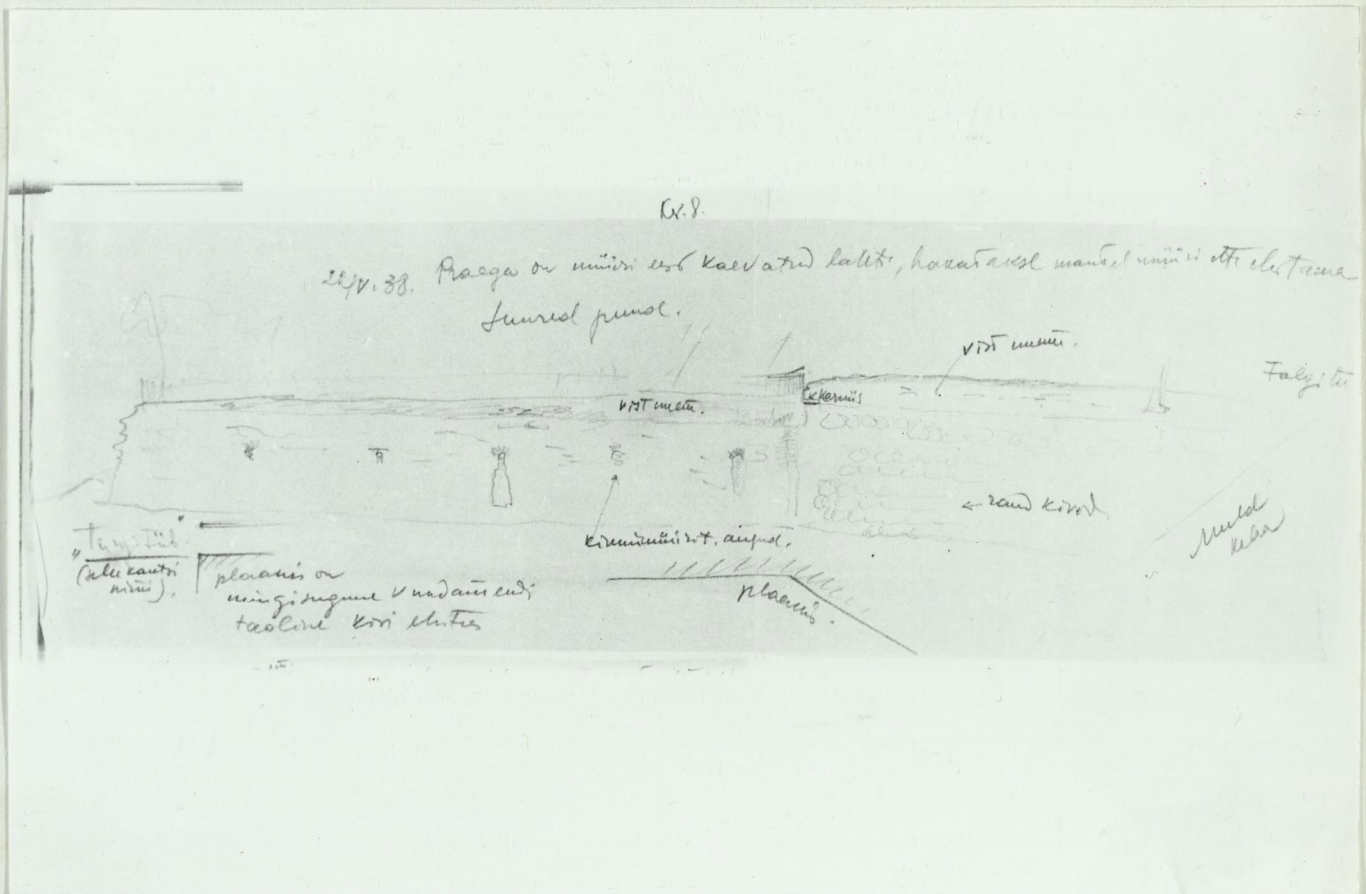
N-27242 134

30/1/38 Eel. väevis
 et arhit. Johnsoni
 kava kohalolek teostu-
 tuse ümber elitakse
 "Türgi Turval"
 elitakse üm Türgi väevis
 vana väevisse kogu maha.
 Türgi teha see väge müüda
 vaha praht;

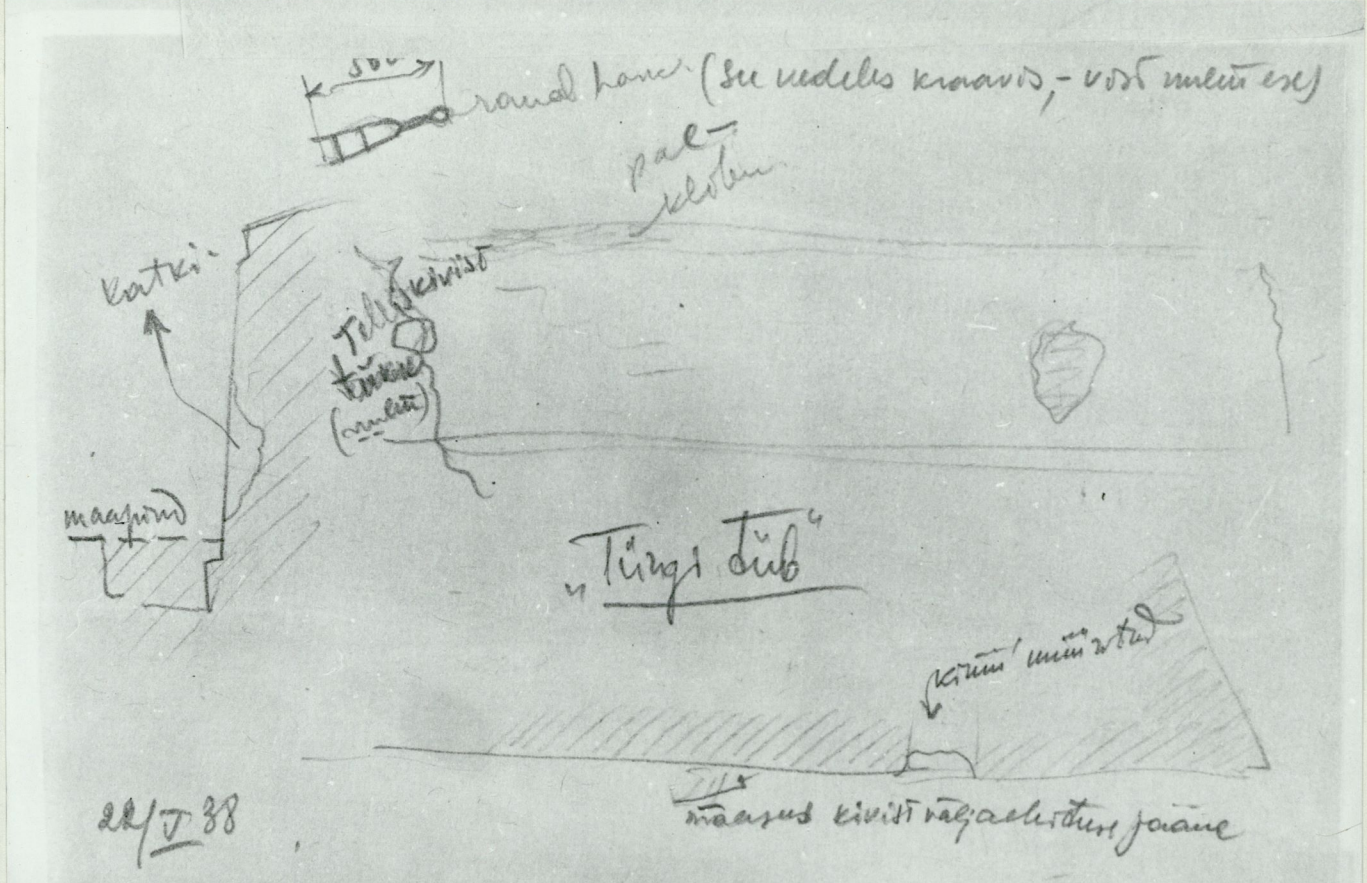
135

N 27242

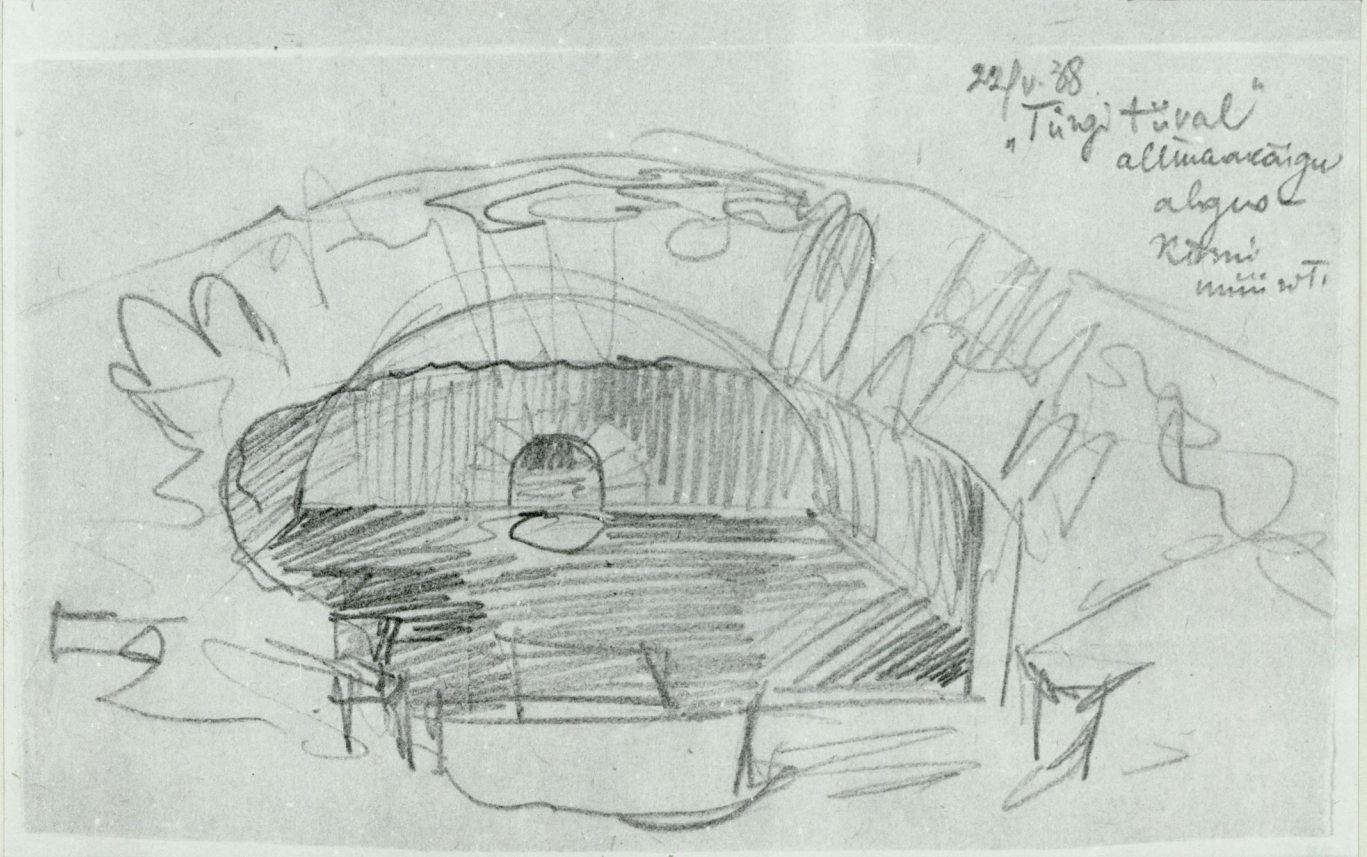
N 27243, N 27244

136, 137

76
33

N-27246/1
138

N-27246/2
139

140

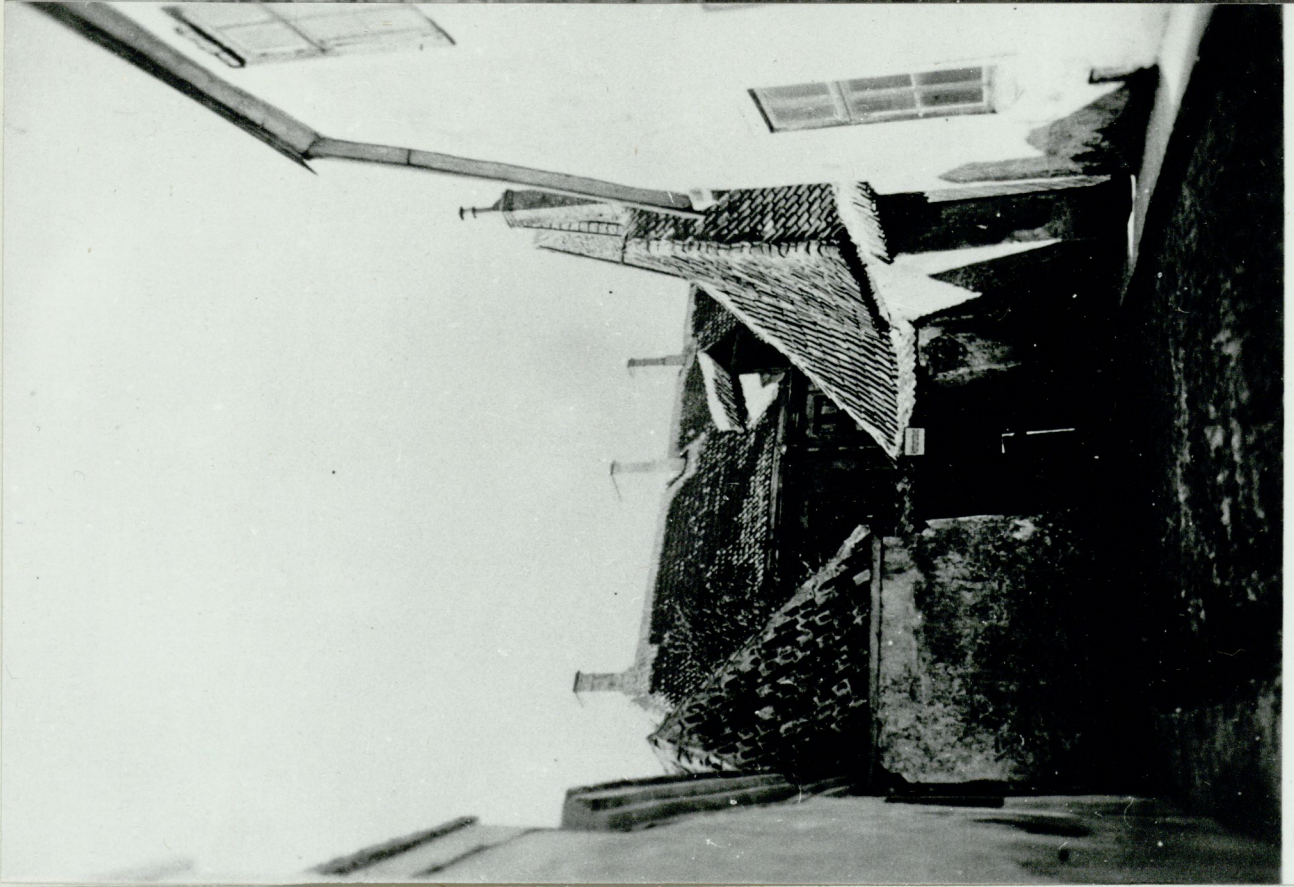
N-27247

J. N. : "Joomkooli 23 öuer 1940"
(F. 143 juunde)

77
34

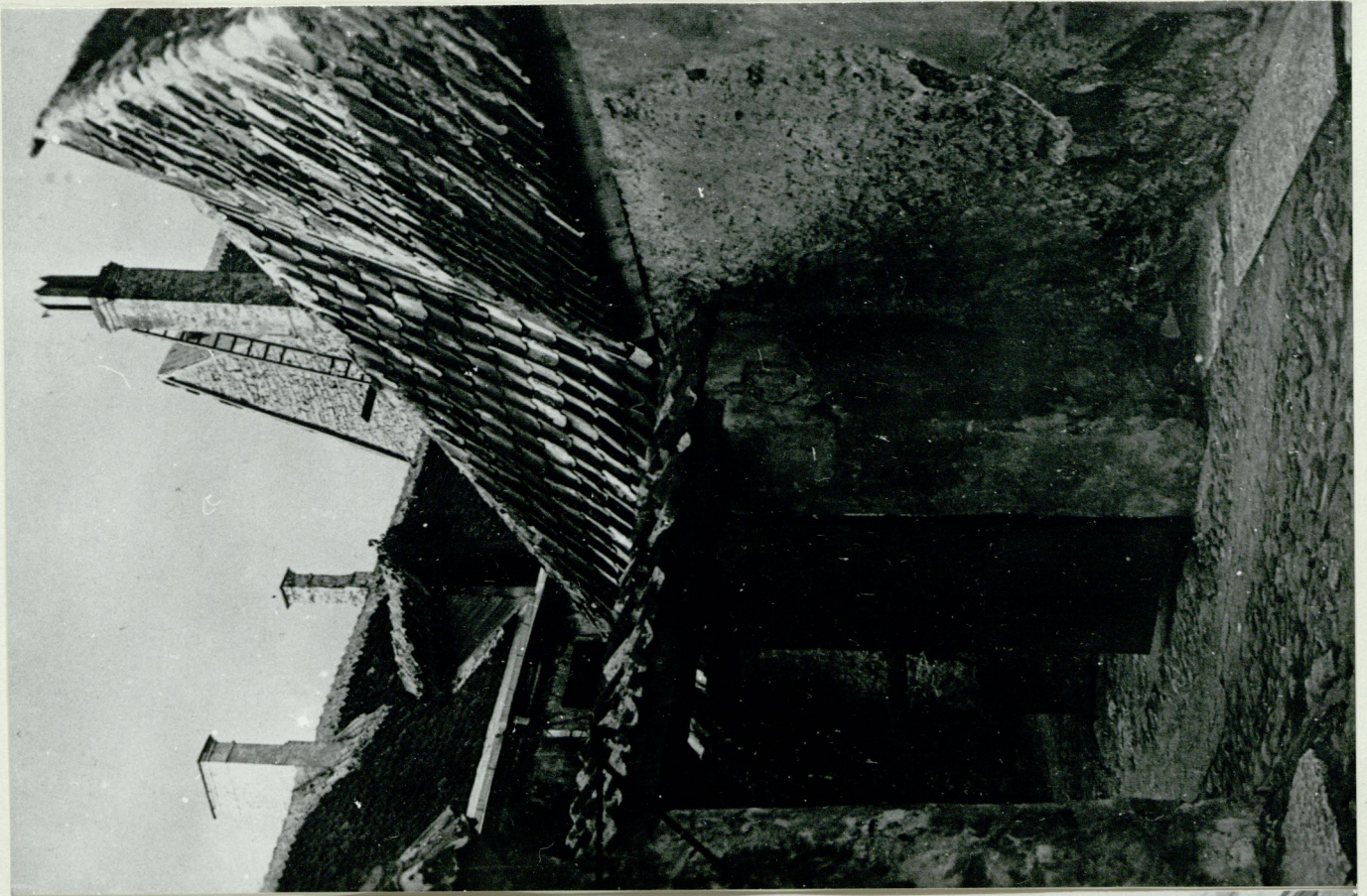
N-29248
141

N-27249
142

N-29250
143

78
35

N-27250/2
144

N-27251
145

11.8.1936
Nana leupas tradis rääki -
Da es pühkopi lon olnud
von Ulbrichi maza kohel
mitte sial kus praegu
Kunstosidum arab. —

N-27252/1
146

Perioodika - ?

"Vanaaja mälestused"

Lühike tekst majast Lossi pl. 4, kus 1711.a. elas Peeter
I. Illustreeritud fotoga (F. 149).

7. lühend /
Püskopu kooli ja Toom-
kiriku annakirade vahel-
korra ja puhteid naru-
tu. Kõige avas võima-
liku olema - tühjaks
heta - aruud võimude kaja.

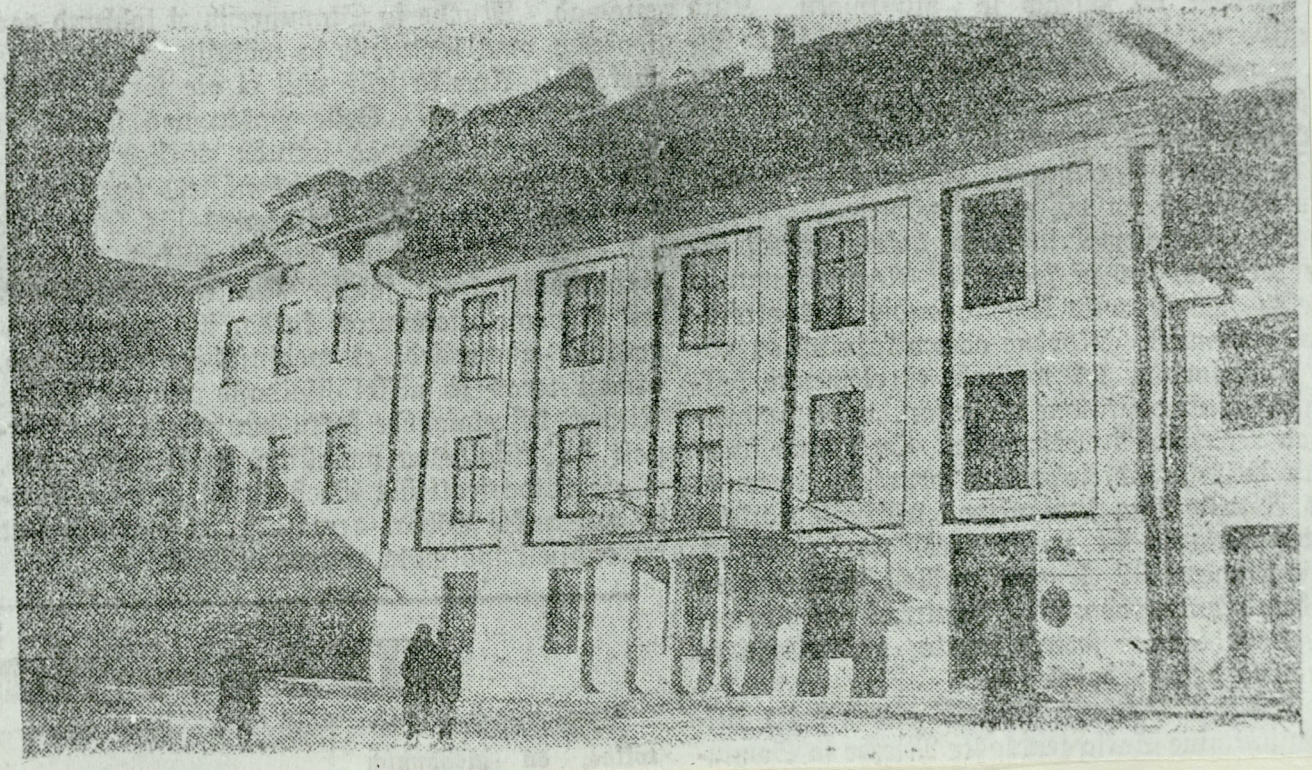
80
39

N-27252/2
147

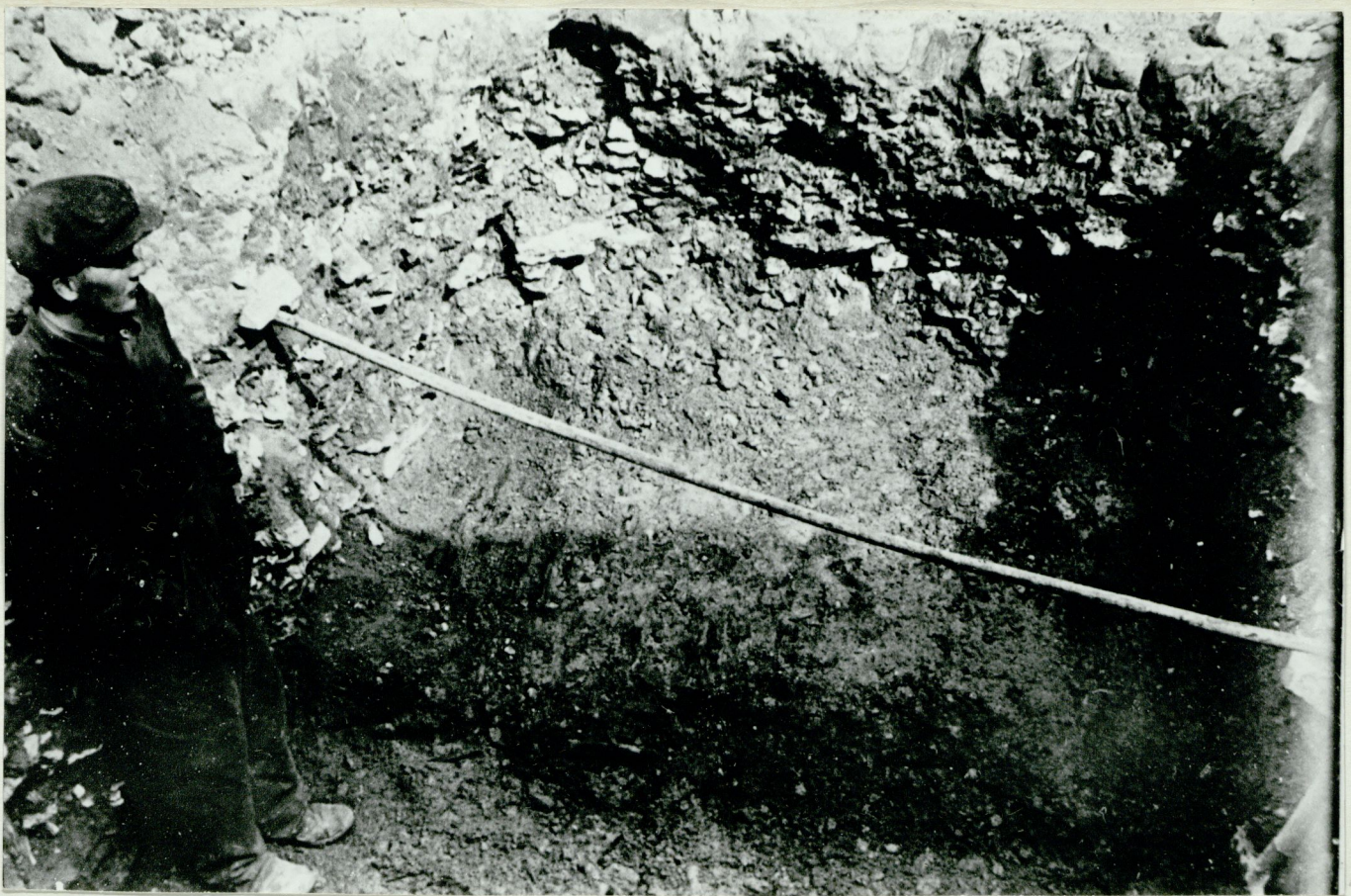
N-27252/3
148

Wanaaja mälestused.

N-27253/1
149

81
38

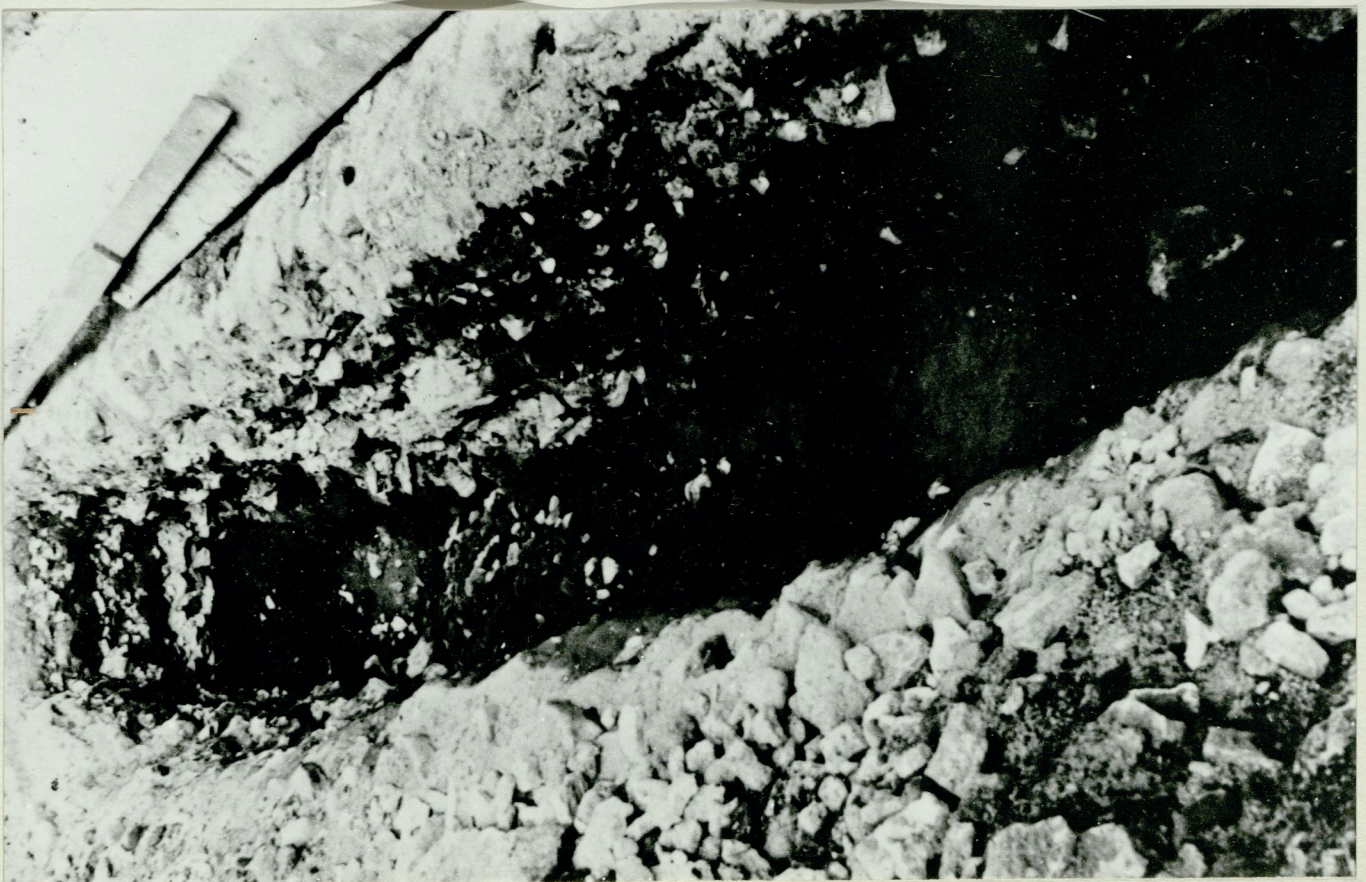
N-27253/2

150

Selle maapa kohta 20/4 38
 märgitakse
 Atinim ja on duna juttu et
 alla de kabaar val.
 kambainol orti esös'gunt ja
 waga on itana litrool koja
 Toomina kohta, kus koin
 wawatonsol tahet aasi, pite-
 koiniõi ana orti, ning
 alla wawatons loomimida
 ja je ka rida tooni -
 wot keeles oses kus wawat
 ja kooli T poolne osaan

N-27254/1

151

N-27254/2

152

Toompeal olind vanasti ordu aegu
karti kraav Rute tām. kohal. ülese
kaine von ollz Pica pala kohal.

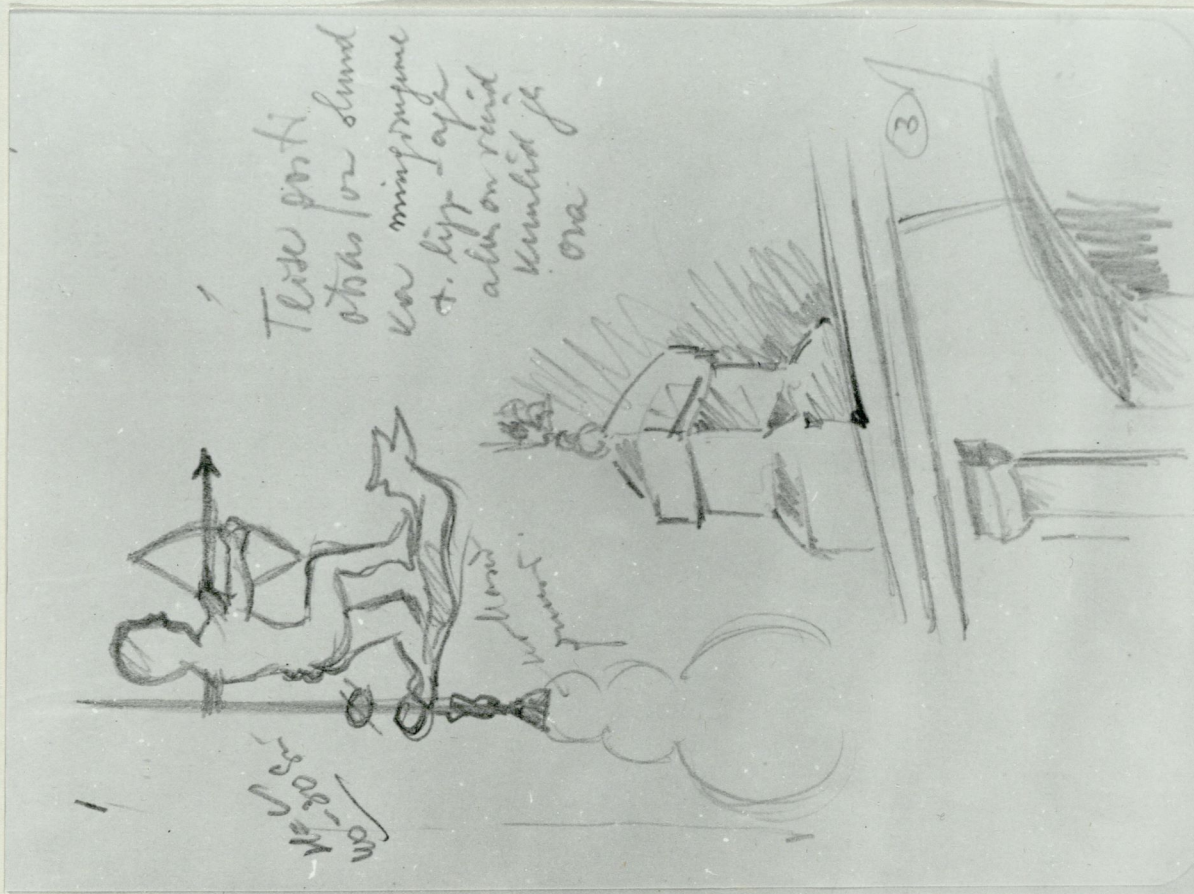
f.R. Kermemaaf.

14. 6. 38.

82
39

N-27254/3

153

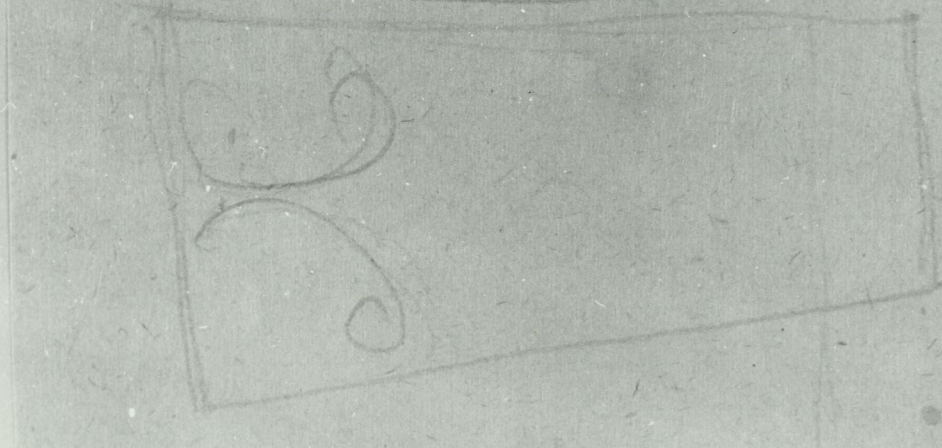
N-27255/1

154

K. 14.

tuulemin kerg (P.)

kuu bideby
14. 6.

N-27255/2

155